

Finance Culture: An Analysis of Cultural Perception of Money among the Young Generation

Nemat Allah Fazeli¹, Saeid Sharifi^{2*}, Maryam Talaee³

Received: Jan. 9, 2021; Accepted: Jul. 21, 2021

ABSTRACT

The economic actors' behavior could not be understood in isolation, without considering the influence of cultural factors. Although there has been less attention paid to the role of culture in economic activism, it is of strategic importance, especially among the youth because culture can affect their behavior valuation, behavior purpose, and behavior standard. Therefore, the purpose of the current study is to investigate the cultural perception of money among the young generation. Analysis is based on a subtype of qualitative method: content analysis of the interviews. The study population includes young economic activists aged between 18 and 32 years. The targeted sampling is based on criteria and non-homogeneous method, reaching the theoretical saturation point with 12 subjects. Data are collected using semi-structured interviews. The credibility of the collected data is confirmed by credibility, transferability, dependability, and confirmability indexes, as well as by in depth description, reference to interviewees, and two encoders. The findings show that money is culturally perceived as an end, an indicator of social conflict, an alternative to happiness, and a benchmark for social credibility among the young generation; on the other hand, these perceptions could be attributed to priority of money function over money usage, educational conflict, the dominance of thrift, overview of values and money-based identity, will power, the social trap of money, and the ambiguity within monetary authorities. In general, findings show that ambiguity and contradiction in young people's understanding has caused the perception of money to be changed compared to the past, enriching its function.

Keywords: finance culture, cultural perception, money, young generation

---

1. Professor of Anthropology, Institute of Humanities and Cultural Studies, Tehran, Iran

✉ nfazeli@hotmail.com

2. Assistant Professor of Cultural Management and Planning, Department of Cultural Management, Islamic Azad University, Isfahan Branch (Khorasgan), Isfahan, Iran (Corresponding Author)

✉ sa.sharifi@khuif.ac.ir

3. MA Student in Educational Psychology, Islamic Azad University, Mobarakeh Branch, Isfahan, Iran.

INTRODUCTION

Money, as the most prominent characteristic of economic rationality, is the simplest notion arising from social relations. To possess impersonal elements of society, money is separated into accountable quantities of human exchange, establishing the dominance of economic exchange over modern human relations; therefore, money as the nucleus of the modern economic system, translated as an accepted meaning of exchange, keeps human's will captive in good fetish and results in the abstraction of human relations in the context of private property (Frisbee and Fiterstone, 2000). By this way, understanding the mechanism of action and reflection of this aspect has been important in the cultural and economic behavior of individuals in society and thus, it seems essential to identify the contexts that determine the definition of this variable.

PURPOSE

The purpose of the current study is to answer how the young generation culturally perceives money as a paper credit and sometimes a digital one and that how this perception affects their financial and economic behaviors. In addition, this study seeks to determine and identify those contexts which influence the cultural perception of money, and have significant impacts on it.

METHOD

This study is qualitative in nature, and has been conducted using content analysis of interviews as its approach. In this paper, Lincoln and Guba's evaluative criteria were utilized to confirm the data credibility. Lincoln and Guba's indexes include four-dimension criteria of credibility, transferability, dependability, and confirmability. To establish whether the data were credible, two encoders were employed, with the degree of agreement between two showing the data were acceptable. To increase transferability, the researcher reported several characteristics that arose from the study context or belonged to interviewees, such as laughter, frowning, pausing, and observable emotional expressions. In order to obtain reliability, the interviews were conducted in parallel and separately. The results of the interviews were then compared with each other. The high degree of consistency, as a result, indicated the degree of reliability of the research data.

FINDINGS

The findings show that money is culturally perceived in different ways among the young generation including money as an end, indicator of social conflict, an alternative to happiness, and benchmark for social credibility. On the other hand, these perceptions could be attributed to priority of money function over money usage, educational conflict, the dominance of thrift, overview of values and money-based identity, power to will, the social trap of money, and the ambiguity within monetary authorities.

CONCLUSION

Money still seems to be a serious contradiction to a young Iranian. Though it is an alternative to his happiness and a facilitator in his life, there exists a serious contradiction in money itself: inherent limitation. The findings also show that money is a benchmark for social credibility. Since money is considered to be a differentiation factor among the younger generation, it could lead to aggregate disintegration as well as acceptance of voluntary identities, and it might, above all, cause the dominance of economic rationality and individual accounting on society; This is largely due to the potential of money in objects valuation. An important finding is that advising the young to practice morality and encouraging them to do good deeds would deem useless without considering the role of money in charity affairs and ways of earning it. Today's youth treat money merely as an end. In a young's world, the quality of life appears to have been translated as numerical quantities. In other words, this definition of money makes it necessary to overview the family positions, religion, politics, and the media; Moral systems are inevitably feasible in a society that does not exceed the action capacity of that society. It's the realistic performance of social institutions that prevent turning morality into a social ideal and slogan.

NOVELTY

This study has examined the cultural aspects of money and its perception. In addition, it has dealt with financial actors' experiences from non-economic points of view at the individual level. Therefore, this work is of innovative importance. The findings from his study could be useful for planners, managers of public and macro-financial fields such as stock exchanges, and policymakers in the field of collective behavior. The major limitation of this study is that it is limited to young economic activists and could not be generalized.

Iranian Cultural Research

Abstract

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

BIBLIOGRAPHY

- Abdolkarim, M., & Torabi, T., Sadeghi Sharif, S., & Darabi, R. (2018). Behavioral Decision-Making Pattern for Individual Investors in Tehran Stock Exchange. *Investment Knowledge*, 7(26), 113-129.
- Alireza Nejad, S., & Khakpour, S. (2015). A gender analysis on spending and saving money among families in Tehran. *Women in Development and Politics*, 13(2), 151-170.
- Alshamsi, A., & Andras, P. (2019). User perception of Bitcoin usability and security across novice users. *International Journal of Human-Computer Studies*, 126, 94-110.
- Altin, H. (2020). Efficient Market Hypothesis for Islamic Capital Markets. In *Handbook of Research on Theory and Practice of Global Islamic Finance* (pp. 489-523). IGI Global.
- Amini, A., & Samavati, A. (2008). Thematicity of money and its place in the jurisprudential rulings on the devaluation of money. *Journals of Economic Research*, 4(8), 122-159.
- Bakhshi-dastjerdi, R., Taleb-baghbani, M. R., Mojahedi-moakhar, M. M., & Ahmadnia, M. S. (2019). System dynamics attitude to the effect of bank money creation on inflation in the Iranian economy. *Research and Economic Policies*, 27(89), 97-135.
- Carcillo, S. & Königs, S. (2015). *Neet youth in the aftermath of the crisis: Challenges and policies*. NewYork: SSRN.
- Darby, R. R. (2019). A network-based response to the two-factor theory of delusion formation. *Cognitive Neuropsychiatry*, 24(3), 178-182.
- Falahati A. Soheili K. Sadeghi Nasab Sh. (2017) Monetary endogeneity in Iran and its consequences, monetary. *Financial (Knowledge and Development) Economy*, 24(13), 1-21.
- Fattahi S. (2019). Monetary and financial disorders, attitude and anxiety of money; components affecting the monetary and economic culture of the society. *Tadbir Management*, 30 (314), 60-63.
- Fidolini, V. (2021). Forms of Capitalism in Simmel. *Forms of Capitalism in Simmel*. Milan: Vita Pub.
- Frisby, D. & Featherstone, M. (2000). Simmel on culture. *The Germanic Review: Washington*, 75(1), 84-96.
- Furnham, A., Wilson, E., & Telford, K. (2012). The meaning of money: The validation of a short money-types measure. *Personality and Individual Differences*, 52(6), 707-711.
- Ghane, A. (2020). Analyzing the Legitimacy of Renting Money. *The journal Islamic Economic Studies*, 12(1), 233-254.
- Golparvar, M., Orizi Samani, H. (2008). The role of value orientations and interest in money on the belief in world justice. *Ethics in Science and Technology*, 3(2), 115 -124.
- Grijalva, J. A. (2010). *Exploring Cultural Finance: A Phenomenological Approach to Comparative Cultural Perceptions of Money in Mexico*. Northcentral University.

- Hanta, M., Askari, M., & Khataei, M. (2017). Investigating the neutral money phenomenon in the Iranian economy. *Financial Economics (Financial Economics and Development)*, 12(42), 47-74.
- Harrison, L. E. & Samuel, P. (2001). Huntington (comps). *Culture Matters: How Values Shape Human Progress*.
- Hatefi Majomard, M., Jalali, U., & Kafiri, A. (2019). Estimating Iran's Money Demand Function with Emphasis on Bank Deposit Thresholds: Mild Transitional Autoregressive Approach. *Iranian Economic Research*, 24(78), 163-193.
- Hemmings, A. (2002). Youth culture of hostility: Discourses of money, respect, and difference. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 15(3), 291-307.
- Hosseini, S. S., Shahbazi, H, & Jahangard, H. (2010). Predicting Money Demand in 1404 in Iran (Application of Time Series Patterns). *Economic Research Journal*, 10 (3), 67-86.
- Jahangiri-rad, M., & Marfou, M., & Salimi, M. (2014). Investigation of herding behavior in tehran stock exchange. *Journal of Management and Accountin School*, 11(42), 139-156.
- Johansson, A., & Götestam, K. G. (2003). Gambling and problematic gambling with money among Norwegian youth (12-18 years). *Nordic Journal of Psychiatry*, 57(4), 317-321.
- Khalatbari, F. (1379). Association the value of the national currency with freedom, justice and social welfare. *Social Security*, 2(2), 58-83.
- Khan, J., & Craig-Lees, M. (2009). 'Cashless' transactions: perceptions of money in mobile payments. *International Business and Economics Review*, 1(1), 215-230.
- Kitayama, S., Mesquita, B., & Karasawa, M. (2006). Cultural affordances and emotional experience: socially engaging and disengaging emotions in Japan and the United States. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91(5), 890-910.
- Marten, L., & Kula, N. C. (2008). Meanings of money: national identity and the semantics of currency in Zambia and Tanzania. *Journal of African Cultural Studies*, 20(2), 183-198.
- Matsumoto, D., & Juang, L. (2016). *Culture and Psychology*. Nelson Education.
- Merkle, C. (2007). *Emotion and finance: An unterdisciplinary approach to the impact of emotions on financial decision making*. NewYork: SSRN.
- Mishkin, F S. (2007). *The Economics of Money, Banking, and Financial Markets*. Boston: Addison Wesley.
- Mitchell, T. R., & Mickel, A. E. (1999). The meaning of money: An individual-difference perspective. *Academy of Management Review*, 24(3), 568-578.
- Mohamadi, S., Raae, R., Ghalibaf asl, H., & Golarzi, G. (2010). Analysis of herd behavior of investors in Tehran stock exchange using with State Space Model. *Journal of Financial Accounting Research*, 2(2), 49-60.
- Newman, R. P. Smith, S. M. & Murphy, R. (2000). A matter of money: The cost and financing of youth development. *Youth Development: Issues, Challenges and Directions*, 26(8), 82-124.

Iranian Cultural Research

Abstract

- OECD, P. S. E. (2016). Society at a Glance. *Organisation for Economic Co-operation and Development*, 5(12), 1-3.
- Peterson, R. L. (2005). The neuroscience of investing: fMRI of the reward system. *Brain Research Bulletin*, 67(5), 391-397.
- Pittman, K. Irby, M. & Ferber, T. (2001). Unfinished business: Further reflections on a decade of promoting youth development. *Trends in Youth Development* (pp. 3-50). Springer, Boston, MA.
- Plenty, S., & Mood, C. (2016). Money, peers and parents: social and economic aspects of inequality in youth wellbeing. *Journal of Youth and Adolescence*, 45(7), 1294-1308.
- Prechter, R. R. (1999). *The Wave Principle of Human Social Behavior and the New Science of Sociometrics* (Vol. 1). New Classics Library.
- Reuter, C. H. (2011). A survey of 'culture and finance. *Finance*, 32(1), 75-152.
- Reyes, R. L. (2006). *The Psychological Meanings of Money* (Unpublished doctoral dissertation), International University, California School of Professional Psychology, San Diego.
- Saleh Nejad, Seyed. H., & Farahi, M. (2014). Study of Behavior Patterns of Investors in Tehran Stock Exchange. *Third Annual National Conference on Modern Management Sciences*.
- Shefrin, H. (2007). How the disposition effect and momentum impact investment professionals. *Journal of Investment Consulting*, 8(2), 68-79.
- Simmel, G. (2004). *The philosophy of money* (S. Mosamaparast, Trans.). London: Routledge.
- Taheri, A., Piroz, P., & Zare, S. (2017). Mental accounting and big mistakes about money, *Shabak Scientific Journal*, 6(1), 59-72.
- Tang, T. L. P. (2010). Money, the meaning of money, management, spirituality, and religion. *Journal of Management, Spirituality and Religion*, 7(2), 173-189.
- Thaler, R. H. (Ed). (2005). *Advances in Behavioral Finance* (Vol. 2). Princeton University Press.
- Tsai, J. L. Knutson, B. & Fung, H. H. (2006). Cultural variation in affect valuation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(2), 288.
- Uchida, Y. Kitayama, S. Mesquita, B. Reyes, J. A. S. & Morling, B. (2008). Is perceived emotional support beneficial? Well-being and health in independent and interdependent cultures. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34(6), 741-754.
- Weatherford, J. (2009). *The History of Money*. Currency.
- Zaleskiewicz, T., Gasiorowska, A., & Vohs, K. D. (2017). The psychological meaning of money. *Economic Psychology*, 12(8), 105-122.
- Zelizer, V. A. (2010). 5. The Social Meaning of Money. "Special Monies". In *Economic Lives* (pp. 93-127). Princeton University Press.

فرهنگ مالیه؛ تحلیلی بر برداشت‌های فرهنگی از پول در نسل جوان

نعمت‌الله فاضلی^۱، سعید شریفی^{۲*}، مریم طلائی^۳

دریافت: ۱۳۹۹/۱۰/۲۰؛ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۴/۳۰

چکیده

رفتار کنشگران اقتصادی را نمی‌توان بدون در نظر داشتن تأثیر عامل فرهنگ و به‌تنبهایی درک کرد. نقش فرهنگ در کنشگری اقتصادی، به‌ویژه در بین جوانان، به‌دلیل اینکه می‌تواند بر ارزش‌گذاری رفتار، هدف، و معیار آن تأثیر بگذارد (با اینکه کمتر به آن توجه شده است)، دارای اهمیت راهبردی است؛ از این‌رو، پژوهش حاضر با هدف بررسی برداشت‌های فرهنگی از پول در میان نسل جوان انجام شده است. روش به‌کاررفته در این پژوهش، کیفی و از نوع تحلیل مضمون‌های محتوای مصاحبه‌ها، و جامعه آماری پژوهش، دربردارنده جوانان ۱۸ تا ۳۲ ساله فعال در عرصه اقتصادی است. روش نمونه‌گیری هدفمند وابسته به معیار و غیرمتجانس بود که با ۱۲ نفر به حد اشباع نظری رسید. ابزار گردآوری داده‌ها، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بود و اعتبار داده‌های گردآوری‌شده، از طریق شاخص‌های موثق بودن، انتقال‌پذیری، قابلیت وابستگی، و تأییدپذیری از شرایط بیرونی، توصیف عمیق، بازگشت به مصاحبه‌شوندگان و دو‌کدگذار، تأیید شد. یافته‌ها نشان داد که هدف‌انگاری پول، متناقض‌نمایی پول، در نظر گرفتن پول به‌عنوان بدیل خوشبختی و محک اعتبار اجتماعی، از جمله معناهای فرهنگی پول در بین نسل جوان به‌شمار می‌آیند. افزون‌براین، آنچه سبب‌ساز این معناها شده است، جایگزینی کارکرد با کاربرد پول، دوگانگی تربیتی، چیرگی عقل معاش، بازخوانی ارزش و هویت مبتنی بر پول، تله اجتماعی پول، و ابهام در مراجع پول است. به‌طورکلی، یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که ابهام و تناقض در فهم جوانان، سبب چرخش معنای پول، نسبت به گذشته شده، و نقش کاربردی پول را برجسته‌تر کرده است.

کلیدواژه‌ها: فرهنگ مالیه، برداشت فرهنگی، پول، نسل جوان

۱. استاد انسان‌شناسی اجتماعی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تهران، ایران
۲. استادیار مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران (نویسنده مسئول) sa.sharifi@khuif.ac.ir
۳. دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه، اصفهان، ایران

مقدمه

پول، به مثابه آشکارترین ویژگی عقل اقتصادی، سهل‌ترین انگاشت واسطه‌ای برآمده از روابط اجتماعی است که برای تملک‌پذیر کردن عناصر غیرشخصی از جامعه، با دگرگونی کیفیت به کمیت‌های محاسبه‌پذیر از تبادل انسانی، تفکیک شده و تبادل اقتصادی را بر روابط انسانی دنیای مدرن مسلط می‌کند؛ از این رو، پول به‌عنوان هسته مرکزی نظام اقتصادی مدرن - که ترجمان معنای پذیرفته‌شده تبادل است - اراده آزاد انسان را در بت‌وارگی کالایی^۱، اسیر و سبب انتزاع روابط انسانی در بستر مالکیت خصوصی می‌شود (فریسی و فیترستون^۲، ۲۰۰۰).

اگرچه پول در بستر اجتماعی-اقتصادی^۳، به‌عنوان ابزار مبادله کالاها و خدمات پذیرفته می‌شود (میشکین^۴، ۲۰۰۷)، اما نگرش‌های سنتی، روایت پول در ساحت اجتماعی و فرهنگی را فراتر از سپهر اقتصادی صورت‌بندی می‌کند و همین امر، سبب‌ساز مسئله‌وارگی پول، نه تنها در جغرافیای اقتصادی، بلکه در قلمرو فرهنگی خواهد شد. در قلمرو اقتصادی، برداشت از پول، یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های پژوهشگران مالی است، زیرا فهم از پول - که خود متأثر از زیست‌جهان‌های غیراقتصادی است - بر رفتار مالی افراد تأثیر می‌گذارد (گریجیلاوا^۵، ۲۰۱۰).

اگرچه در جغرافیای علم اقتصاد، بسیاری از سرمایه‌داران و اقتصاددانان به‌گونه‌ای یکسان بر جنبه سودمندی از مفهوم پول تمرکز کرده و تنها معیار تحلیل منطقی برآمده از عقلانیت در اقتصاد پولی را در تحلیل خود در نظر می‌گیرند (تالر^۶، ۲۰۰۵)، اما برداشت اقتصادی، یکی از سطحی‌ترین لایه‌هایی است که می‌تواند پول را تعریف کند، زیرا فهم از پول، لایه‌های گوناگون غیراقتصادی و عمدتاً فرهنگی و روانی مهم‌تری، نسبت به برداشت اقتصادی، دارد. بر مبنای این نگرش، پول در دنیای اقتصادی، برپایه تحلیل‌های منطقی

1. Commodity fetishism
2. Frisby & Featherstone
3. Socio-economic context
4. Mishkin
5. Grijalva
6. Thaler

محاسبه‌پذیر است. در این نگاه، فرضیهٔ «بازار کارآمد^۱» - که بر مبنای منطق عقلایی و در شرایط اطمینان کامل، الگوی پذیرفته‌شده و گسترده‌ای در امور مالی دارد- نشان می‌دهد که قیمت مهمترین معیار سنجش ارزش است (آلتین^۲، ۲۰۲۰). براین اساس، سرمایه‌گذاران می‌دانند که چگونه از اطلاعات اقتصادی بازار استفاده کنند؛ اما طرفداران این فرضیه در توضیح انحراف‌ها، موفق نیستند، زیرا عنصر فرهنگ، به شدت در تغییر محاسبات دخالت می‌کند. بسیاری از پژوهشگران بر موضوع مداخلهٔ فرهنگ در کنش‌های اقتصادی تأکید کرده‌اند. همان‌گونه که ریز^۳ (۲۰۰۶) اشاره می‌کند، پول، تنها یک شیء بی‌جان نیست، بلکه یک نهاد اجتماعی است. اما مسئله اینجاست که معنای غیراقتصادی پول در تحلیل پیامدهای ناشی از آن، نادیده گرفته شده است (ریز، ۲۰۰۶).

در همین راستا، بسیاری از پژوهشگران تصریح می‌کنند که نباید پول را تنها به‌عنوان یک شیء در نظر گرفت، بلکه به‌لحاظ تاریخی، نظام اجتماعی و فرهنگی خاصی را ایجاد کرده است (ویدرفورد^۴، ۲۰۰۹)؛ از این رو، اگر هستهٔ درونی پول، به‌گونه‌ای عمیق تجزیه و تحلیل شود، مشخص می‌شود که پول، یک سازهٔ فرهنگی است (گریجیلوا، ۲۰۱۰).

چرخش پارادایمی^۵، یکی از عناصر اصلی مسئله‌مندی مفهوم پول در بین جوانان است (پیتمن، آیربای، و فربر^۶، ۲۰۰۱). در این معنا، جوانان بیش از همهٔ اقشار، در برابر وضعیت همسالان و درک نابرابری‌ها حساس هستند و به‌سرعت به آن واکنش نشان می‌دهند (پلنتی و مود^۷، ۲۰۱۶). برخی شواهد نشان داده‌اند که تغییر رفتار نسل جوان از سازگاری و گفتمان تطبیق‌محور به گفتمان خصومت، ناشی از گفتمان غالب پول، احترام، و تفاوت‌نهادینه‌شده است (همینگز^۸، ۲۰۰۲)؛ برای نمونه، قمار^۹، که در بین جوانان بیش از بقیهٔ اقشار، شایع

1. Efficient-market hypothesis
2. Altin
3. Reyes
4. Weatherford
5. paradigm Shift
6. Pittman, Irby & Ferber
7. Plenty & Mood
8. Hemmings
9. Gambling

است، ناشی از ادراک معنای پول است (ژوهانسن و گوتستام^۱، ۲۰۰۳). افزون بر این تغییر، بخشی از جامعه جوان نیز به توسعه فعالیت‌های داوطلبانه و بشردوستانه روی آورده‌اند (نیومن، اسمیت، و مورفی^۲، ۲۰۰۰). این تنوع رفتاری در مورد پول، ناشی از تنوع ادراکی درباره معنای پول است؛ از این رو، می‌توان معنای پول را پیش‌زمینه نوع رفتار دانست.

با وجود این، درباره اینکه مردم، چگونه پول را به لحاظ فرهنگی درک می‌کنند، پژوهش‌های کمی انجام شده است. همان‌گونه که شفرین^۳ (۲۰۰۷) مطرح می‌کند، عناصر فرهنگی‌ای مانند احساسات، شناخت و تعصب‌های اجتماعی، حرص و طمع، یا امید، ترس، و خطر در تصمیم‌های مربوط به امور مالی، چه در حوزه فردی و چه در سطح اجتماعی، نقش مهمی دارند؛ در همین راستا، برخی نیز به این نکته تأکید می‌کنند که برداشت‌های فرهنگی از پول، بر همه رفتارهای ما تأثیر می‌گذارند (گریجیلوا، ۲۰۱۰).

مسئله‌مندی برداشت‌های فرهنگی از پول در نسل جوان در جامعه ایران از چند منظر نیازمند توجه است؛ نخست، ورود نسل جوان به فعالیت‌های اقتصادی در دوران پس از تحصیل و آماده شدن برای دنیای کار، چالش‌های قابل‌تأملی را برای نظام اقتصادی ایجاد می‌کند که به نوعی به درک معنای پول وابسته است. همچنین، این نسل در مسیر گذار تحولات پول قرار گرفته‌اند که عمده‌تاً بار فرهنگی دارد. سیاست حذف پول کاغذی که در دهه گذشته شدت یافت و تأکید بر پول مجازی و افزایش حجم مبادلات مبتنی بر شبکه پول‌های غیر محسوس در دنیا، یکی از این شکاف‌ها است که معنای پول را در نسل کنونی تغییر داده است. شواهد موجود در این زمینه نشان می‌دهند که تراکنش بدون پول، بر ادراک پول تأثیر می‌گذارد (خان و کرک لیز^۴، ۲۰۰۹)؛ از این رو، ادراک از پول در نسل جدید با گذشته متفاوت است و این خود، به‌عنوان نقطه آغازین مسئله، نیازمند توجه است. افزون بر این، تفاوت‌های ادراکی کاربران، که بیشتر آن‌ها جوان هستند، به لحاظ قابلیت

1. Johansson & Götestam
2. Newman, Smith & Murphy
3. Shefrin
4. cashless transactions
5. Khan & Craig-Lees

استفاده از پول‌های الکترونیکی، به‌ویژه در دنیای رمز ارزها، نسل جدید را با چالش معنای پول روبه‌رو می‌کند (الشمسی و آندراس^۱، ۲۰۱۹)؛ از این‌رو، شیوه‌های جدید خدمات دولت الکترونیکی کشورهای پذیرنده این نوع پول، معنای آن را از سطح ماهیت تا کاربرد و کارکرد، تغییر داده است؛ براین‌اساس، توسعه‌الگوهای ذهنی کاربران جوان برای تعمیق درک توسعه‌دهندگان از فناوری پرداخت دیجیتال، تابع عناصر فرهنگی و موضوعی است که به درک معنای پول وابسته است.

پیش‌بینی‌ها در ایران نشان می‌دهد، تقاضای پول تا سال ۱۴۰۴، متوسط رشد سالانه‌ای برابر ۲۶ درصد را خواهد داشت (حسینی، شهبازی، و جهانگرد، ۱۳۸۹). درحالی‌که در طول سال‌های گذشته (۵۲ تا ۹۳)، رشد پول و نقدینگی افزایش یافته (۱۵۱۰۰ برابر)، تولید ناخالص ملی، تنها ۲ برابر شده است (بخشی و همکاران، ۱۳۹۸)؛ از این‌رو، پول، به عامل مهمی در خلق خود و ایجاد یک بازار مستقل از مبادله پول-کالا تبدیل شده و نقش پول به‌مثابه جوهر مبادله، تغییر کرده است.

افزون‌براین، امروزه عناصر هویتی‌ای که در پول‌های کاغذی، نشان‌دهنده‌ی رویدادهای مهم تاریخی هر کشور بود، درحال از دست دادن بار معنایی خود است، زیرا پول، بیش از آنکه نمادی از تاریخ فرهنگی یک جامعه باشد، با متفاوت شدن خود در ساحت نظام اقتصادی بازتعریف می‌شود. نسل جوان کمتر از گذشته، پول را بخشی از هویت خود در نظر می‌گیرند؛ از این‌رو، نگارینه‌هایی که در طول تاریخ، بازنمایی هویتی را برای نسل‌های بعد امکان‌پذیر می‌کرد، با نامحسوس شدن پول، از بین می‌رود. همچنین، نسل‌های پیشین، پول را به‌مثابه پدیده‌ای عینی و قابل حمل درک می‌کردند که نشانه اعتبار عینی و آرامش خیال آن‌ها بود؛ این درحالی است که امروزه پول در قالب اعتبار و تابعی از عملکرد نظام فناوری، نمود یافته است. همین امر، بر کنش‌های مبتنی بر عقلانیت اقتصادی پول در نسل جوان ایرانی تأثیر گذاشته است.

نکته مهم دیگر در این مورد، این است که کاهش ارزش پول ملی، بر احساس تاریخی هویت ملی نسل جوان ایرانی تأثیر می‌گذارد. درواقع، پول نه‌تنها بازنمایی‌کننده قدرت

اقتصادی یک جامعه است، بلکه حس هویت تاریخی ناشی از اعتبار پول ملی را در خود نهفته دارد. شواهد زیادی نشان می‌دهند که معنای پول به هویت ملی، پیوند خورده است (مارتان و کولا، ۲۰۰۸). براین اساس، درک مفهوم پول، کنش‌های اجتماعی معطوف به هویت را در نسل جدید معنادار خواهد کرد. خلعت‌بری (۱۳۷۹) نیز، موضوع پیوند ارزش پول ملی با مفاهیمی چون کیفیت زندگی، هویت‌های فردی و جمعی، و همچنین، نسبت بین ارزش پول ملی و تعهدات هویت جمعی را بررسی کرده است؛ از این رو، این پرسش جدی مطرح می‌شود که چه درکی از پول به مثابه نشانه فرهنگی در این برهه تاریخی برای نسل جوان وجود دارد؟ و همچنین، چه زمینه‌ها و بستری بر این درک تأثیرگذار هستند؟

معنای میان‌نسلی پول، به دلیل تغییر ماهیت آن، شیوه‌های مبادله، نهادهای اجتماعی مرتبط با پول، و سیاست‌های پولی موجود در جامعه، نیازمند بازشناسی است. نه تنها در ایران، بلکه در سطح جهان، بخشی از واقعیت‌های مربوط به پول، اعم از شکل و نحوه مبادله، تغییر کرده است؛ اینکه نسل جوان، به عنوان بخشی از جامعه که می‌تواند عامل تغییرات گسترده اجتماعی باشد، چگونه درباره پول به عنوان ابزار مبادله می‌اندیشد، می‌تواند نشان‌دهنده مسیر آینده در حوزه فرهنگ اقتصادی^۲ باشد. افزون بر این، به دلیل ویژگی‌های نسل جوان، این مسئله در جامعه ایران، پیامدهای بیشتری همچون بی‌ثباتی اقتصادی در سطح خرد را به همراه خواهد داشت و همچنین، درک این برداشت‌های فرهنگی می‌تواند به اصلاح شیوه‌ها، روندها، نهادها، و سیاست‌های توسعه پول در ایران کمک کند و اثربخشی خدمات مالی به گروه‌های مختلف را بهبود بخشد.

بر همین اساس، معنای پول در بین نسل جوان، به دلیل ویژگی‌های خاص این گروه، در تعیین رفتارهای اجتماعی اهمیت زیادی خواهد داشت. مسئله برداشت‌های فرهنگی از پول، بر نشانگرهای گوناگونی تأثیر می‌گذارد؛ بخش مهمی از ناهنجاری‌های بازار که ناشی از تصمیم‌های خرید و فروش مردم به عنوان کاربران مالی است از برداشت فرهنگی آن‌ها از معنای پول تأثیر می‌پذیرد. هنگامی که جوانان جویای رشد و ارتقای وضعیت مالی، از منطق اقتصادی

1. Martan & Kula
2. Economic culture

پیروی نمی‌کنند، با حاکم شدن یک عقیده مشترک و حتی غیرمنطقی بر بازار، منابع بسیاری را (از خود یا جامعه) هدر خواهند داد. نویسندگانی همچون رویتر^۱ (۲۰۰۳) استدلال کردند که برپایه نتایج پژوهش‌های محققان مالی، فرضیه‌های رفتار سنتی سرمایه‌گذاران منطقی در بازارهای کارآمد دیگر به اندازه گذشته اعتبار ندارد و عناصر غیراقتصادی غالبی وجود دارند که منطق اقتصادی را به چالش می‌کشند. در واقع، پرسش اصلی این است که آیا سرمایه‌گذاران، همیشه عقلانی و برپایه محاسبات اقتصادی عمل می‌کنند؟ به نظر می‌رسد، همیشه این‌گونه نیست. شواهدی از سوگیری‌های شناختی و پیچیدگی ناشی از رفتار گله‌ای^۲ - که بحران مالی جهانی را در پی داشت - فرضیه منطق اقتصادی را به چالش کشیده است (پریکتر^۳، ۱۹۹۹). در جامعه ایران نیز چنین رویکردی به چشم می‌خورد. غلبه رفتارهای جمعی‌ای که بیشتر آن‌ها تحت تأثیر هیجان‌ها و برداشت‌های ذهنی از پول است، امکان شکست در سرمایه‌گذاری و افزایش ریسک آن را افزایش می‌دهد. در ایران، وجود رفتارهای جمعی در تصمیم‌گیری‌های مالی و پولی (جهانگیری راد، مرفوع، و سلیمی، ۱۳۹۳؛ محمدی و همکاران، ۱۳۸۹) نشان می‌دهد که عامل بنیادی رفتار مالی سرمایه‌گذاران در ایران، فرهنگی است (عبدالرحیمیان و همکاران، ۱۳۹۷).

وضعیت ایران که در چند سال اخیر، به شدت درگیر چالش اقتصادی است و متغیرهای اقتصادی نمی‌تواند کنترلی بر آن داشته باشد، نشان می‌دهد که عناصر دیگری در رفتارهای مالی جامعه دخالت دارند؛ در واقع، اینکه افراد، پول را چگونه می‌بینند و چه درکی از آن دارند، بر نظام ادراکی آن‌ها، هنگام کنش‌های اقتصادی تأثیر می‌گذارد. امروز، بخش زیادی از جمعیت جوان با چالش اقتصادی روبه‌رو هستند. آن‌ها درگیر مسئله ازدواج، تحصیل، و به‌طور کلی، شروع یک زندگی هستند که بی‌شک با مسئله پول، گره‌خورده است. درک آن‌ها از پول نشان می‌دهد که مسیر حرکتی جامعه در آینده نزدیک به چه سمتی خواهد رفت. اینکه جامعه در آینده خود در مسیری با غلبه حس موفقیت‌طلبی استیلای ارزش اقتصادی پول حرکت خواهد کرد یا همچنان پول و ابعاد اقتصادی، روبروی سویه‌های اخلاقی،

1. Reuter
2. Herd behavior
3. Prechter

انسانی، و خیرخواهانه جامعه خواهند بود، یک مسئله قابل تأمل است، زیرا رشد قابل توجه جنبه‌های رفاه در جامعه و آنچه می‌توان با پول به آن دست یافت، سبب افزایش تفاوت طبقات جامعه با هم و همچنین، موجب تغییر جدی در نگرش افراد در مورد معنای زندگی، عدالت، و ارزش‌های جامعه و فربهی شعارهای آرمان‌گرایانه خواهد شد. افزون‌براین، غلبه کمیت و محاسبه‌گری در فرهنگ مدرن، سبب کاهش سویه‌های عاطفی نسبت به گذشته شده است؛ ازاین‌رو، می‌توان انتظار ارزش‌گذاری هر چیزی را با پول داشت و این امر تابعی است از معنا و برداشت از پول؛ سویه‌های پرشماری از زندگی امروز در جامعه ایران، همچون جریمه دیرکرد، سربازی، جریمه‌های هنجارشکنی در روزهای آلوده و روزهای خاص، و... نشان می‌دهد که وجود پول می‌تواند زندگی را متمایزتر و «شدنی»‌تر از دیگران در شرایط بحران رقم بزند. این امر، معنای آنچه هست را تابع معنای پول خواهد کرد. سرانجام، اینکه «برداشت‌های فرهنگی از پول در رفتار مالی جوانان چگونه است؟» و «بسترها و زمینه‌های مؤثر بر معنای فرهنگی پول در بین جوانان چیست؟»، پرسش‌های مهم مطرح‌شده در این پژوهش هستند.

۱. چارچوب نظری پژوهش

به‌لحاظ تاریخی، فیلسوفان و جامعه‌شناسان اقتصادی، نخستین کسانی بودند که به‌طور علمی، مقوله پول را فراتر از یک مفهوم اقتصادی بررسی کرده‌اند. چهره‌هایی چون مارکس^۱ (۱۸۶۷) در «سرمایه»، وبر^۲ (۱۹۰۵) در «اخلاق پروتستانی و روح سرمایه‌داری»، و زیمل^۳ (۱۹۰۰) در «فلسفه پول»، به جنبه‌های روانی، اجتماعی، و اخلاقی پول اشاره کرده‌اند (فیدولینی^۴، ۲۰۲۰). زیمل در «فلسفه پول» استدلال می‌کند که پول، برخلاف دارایی‌های دیگر، عامل آزادی فردی است؛ وی در این فلسفه دو برداشت درباره پول را مطرح می‌کند؛ نخست، پول به‌مثابه میانجی مبادله و دیگری، پول به‌مثابه ارزش.

1. Karl Heinrich Marx
2. Max Weber
3. Georg Simmel
4. Fidolini

براین اساس، پول در جهان سرمایه‌داری، به دلیل نقش میانجی در به دست آوردن انواع کالا و خدمات، عملکردی گسترده دارد؛ از این رو، پول به عنوان ابزاری که نفوذ بالایی در زندگی اجتماعی یافته، به خودی خود، شیء مطلوب و ارزشمندی در نظر می‌آید (زیمل، ۱۳۹۷). زیمل (۱۳۹۷) در مقاله‌ای با عنوان «پول در فرهنگ مدرن»، ضمن اشاره به ابعاد غیرشخصی و بی‌رنگ پول که سبب‌ساز جایگزین شدن آن با بسیاری چیزها شده است، به تعارض معنای پول به عنوان عاملی وحدت‌بخش، جداکننده، فردیت‌بخش، و وابسته‌کننده اشاره کرده است. به نظر او، پول می‌تواند نقطه اتکای مشترک همه چیزها باشد.

در اواخر دهه ۱۹۹۰ بود که مباحث اقتصادسنجی دانشگاهی با تأکید بر الگوهای روانشناسی انسانی، مورد توجه قرار گرفت. محققان ادعا کرده‌اند که برخی نظریه‌های انسان‌شناسی، روانشناسی، و جامعه‌شناسی، به پژوهش‌های تجربی درباره رفتار در بازارهای مالی کمک می‌کنند. فرض آن‌ها این بود که رفتار مالی، دلایل پیچیده غیراقتصادی دارد. برخی از پژوهشگران نشان داده‌اند که افراد در مناسبات مالی خود از یک منطق گروهی خاص پیروی می‌کنند که بر مبنای جنبه‌های عاطفی و غیرعقلانی صورت‌بندی می‌شود (روتر، ۲۰۱۱)؛ جالب اینجاست که افراد حرفه‌ای مالی نیز همین کار را تکرار می‌کنند و همواره مرتکب اشتباه می‌شوند (شفرین، ۲۰۰۷). نتایج برخی پژوهش‌ها نشان داده است، بیشتر از ۸۰ درصد سرمایه‌گذاران فردی و ۳۰ درصد سرمایه‌گذاران سازمانی، بیش از منطق عقلایی، از رفتار جمعی الگوگیری کرده‌اند؛ به گونه‌ای که بسیاری از تحلیلگران، برداشت‌های فرهنگی از پول را جایگزین فهم اقتصادی از آن کرده‌اند (گریجیلوا، ۲۰۱۰).

نظریه دو عاملی احساسات^۱ ادعا می‌کند که برانگیختگی جسمی و برچسب شناختی، دو عامل تعیین‌کننده هیجانات هستند؛ بر اساس این نظریه، افزون بر مبنای فیزیولوژیکی، منظومه‌های اعتقادی نیز تفسیر ما را شکل می‌دهند (داربی^۲، ۲۰۱۹). همچنین، پژوهشگران بر این نظرند که منظومه‌های اعتقادی ما به گونه‌ای چشمگیر، از فرهنگ تأثیر

1. twofactor theory of emotions.
2. Darby

می‌پذیرند (اوکیداً و همکاران، ۲۰۰۸). پژوهش‌های اخیر نیز تفاوت‌های فرهنگی را در تجربه متفاوت احساس در مورد پدیده‌ها پیدا کرده‌اند (کیتایاما^۲ و همکاران، ۲۰۰۶). برپایه این نظریه و پژوهش‌های انجام‌شده، افراد در فرهنگ‌های مختلف، احساسات متفاوتی در مورد پدیده‌ای مانند پول را تجربه خواهند کرد و در نتیجه، رفتارهای مالی مختلفی خواهند داشت که می‌تواند تحت تأثیر فرهنگ باشد.

بر این اساس می‌توان انتظار داشت بخشی از کنش‌های اقتصادی ناظر بر بازارهای مالی ناشی از فرهنگ باشد به‌گونه‌ای که بتواند تحلیل‌های صرف اقتصادی را به چالش بکشد و سوییجهای رفتار را از حوزه صرفاً محاسباتی و مبتنی بر عقلانیت ابزاری به سمت تأثیرپذیری از سابق‌های فرهنگی جهت دهد.

۲. پیشینه پژوهش

بیشتر پژوهش‌های انجام‌شده در ایران در حوزه پول، آن را از منظر اقتصادی و در سطح کلان بررسی کرده یا پیامدهای عرضه و تقاضای پول را به‌عنوان ابزار مبادله در نظر گرفته‌اند (فلاحی، سهیلی، و صادقی‌نسب، ۲۰۱۷). برخی، موضوع علاقه به پول و باور به عدالت (گل‌پرور و عریضی‌سمانی، ۲۰۰۸) یا نگرش و اضطراب پول و بعد رفتاری (فتاحی، ۲۰۱۹) را از جنبه روانشناسی بررسی کرده‌اند. بیشتر این پژوهش‌ها با رویکرد اقتصادی (حنطه، عسگری، و ختایی، ۱۳۹۷) و فقهی (قانع، ۱۳۹۸؛ هاتفی، جلالی، و کفیری، ۱۳۹۸) انجام شده‌اند. باوجود این، شواهد مربوط به برداشت و رفتار نسبت به پول در ایران متفاوت است. حتی برخی پژوهش‌ها نیز موضوع هزینه کردن و پس‌انداز پول (علیرضانژاد و خاکپور، ۲۰۱۵) را به‌لحاظ جنسیتی بررسی کرده‌اند. این درحالی است که نخستین رویکردها به مقوله پول از منظر غیراقتصادی را فیلسوفان فرهنگی به پول داشته‌اند و همان‌گونه که نشان داده شد، جنبه‌های روانی، تحت تأثیر ادراک، باورها، و اعتقادات فرهنگی است. باوجود این، پژوهش‌های داخلی به موضوع‌هایی مانند نگرش به پول در سطح اقتصاد خرد و

1. Uchida
2. Kitayama

همچنین، رد قطعیت محض نفوذ عناصر اقتصادی در رفتار کنشگران و توجه به معنای فرهنگی پول توجه نداشته‌اند؛ اما در خارج از کشور، برخی نویسندگان، رویکرد پیشگویی در مطالعات توسعه مالی به لحاظ فرهنگی را در بین کشورها و گروه‌های مردم مطرح کرده‌اند؛ به‌عنوان نمونه، نویسندگان کتابی با عنوان «مسائل فرهنگی توسعه مالی از دیدگاه‌های مختلف»، مجموعه دیدگاه‌ها و یافته‌های چندین کارشناس مختلف دربارهٔ زمینه‌های غیرمالی و عمدتاً فرهنگی را تحلیل کرده‌اند (هاریسون و سامونل^۱، ۲۰۰۱).

ماتسوموتو و یوانگ^۲ (۲۰۱۶)، نیز تأکید کرده‌اند که از آنجاکه فرهنگ‌های مختلف، واقعیت‌ها و ایدئال‌هایی را تولید می‌کنند که نیازها و اهداف مختلف روانی را دربر دارند، تفاوت در گرایش‌های عاطفی بروز رفتارهای گوناگون را توجیه می‌کند؛ احساسات مثبت یا منفی ناشی از تغییرات قیمتی (پیترسون^۳، ۲۰۰۵) یا احساسات منفی با ایجاد بدبینی (مرکل^۴، ۲۰۰۷) بر ارزیابی‌های افراد تأثیر می‌گذارند. بر همین اساس، برداشت فرهنگی از یک پدیده می‌تواند بر رفتارهای معطوف به آن پدیده تأثیرگذار باشد.

این تعبیر نشان می‌دهد، تفاوت در برداشت‌های فرهنگی از مفهوم پول، رفتار مالی افراد را تغییر می‌دهد. در همین راستا، گریجیلوا (۲۰۱۰) در پژوهش خود دربارهٔ برداشت‌های فرهنگی از پول در بین مکزیکی‌ها، نشان داده است که بیشتر افراد، پول را یک شر دوست‌داشتنی می‌بینند؛ اگرچه بر این نظرند که پول، چندان هم خوب نیست، اما برای آن تلاش می‌کنند. براساس آنچه مطرح شد، می‌توان نتیجه گرفت که معنای پول در فرهنگ‌های مختلف، متفاوت است و این تفاوت می‌تواند بر کنش‌های اقتصادی و رفتارهای معطوف به آن تأثیر بگذارد و منطق تحلیل‌های اقتصادی را با چالش روبه‌رو کند. میکل و مایکل (۱۹۹۹) تفاوت‌های فردی را مهم‌ترین عامل مؤثر در معنای ادراکی از پول به‌شمار آورده و فرونهام و همکاران (۲۰۱۲)، تعریف‌های شخصی از معنی «ثروتمند بودن» را پشتوانهٔ احساسی پول دانسته‌اند. درحالی‌که زلیزر (۲۰۱۰) با نقدی بر تفسیرهای

1. Harrison & Samuel
2. Matsumoto & Juang
3. Peterson
4. Merkle

کلاسیک از توسعه جهان مدرن - که پول را یک ابزار کلیدی در عقلانیت زندگی اجتماعی نشان می‌دهند - پول را به گونه‌ای تقلیل یافته، به عنوان ابژه نهایی در نظر می‌گیرد. به نظر تنگ (۲۰۱۰)، پول در مقابل معنویت قرار دارد و افراد در معرض انواع وسوسه‌های محیطی‌ای هستند که آن‌ها را وادار به عمل اخلاقی یا غیراخلاقی می‌کند. فکر کردن درباره پول، احساس «خودکفایی» را افزایش و تمایل فرد برای کمک به دیگران را کاهش می‌دهد. وجود پول فراوان، سبب ایجاد حس «حسادت» به افراد ثروتمند می‌شود و رفتارهای غیراخلاقی را برمی‌انگیزد. زالسکویچ و همکاران (۲۰۱۷) نیز نشان داده‌اند که پول، تمرکز افراد را بر خود و اهدافشان افزایش می‌دهد، رفتارهای گرم و دلسوزانه اجتماعی را مختل می‌کند، و اخلاق و ارزش‌ها را تغییر می‌دهد.

افزون بر این، نتایج پژوهش‌های انجام شده نشان می‌دهد، اتکا به برداشت‌های ذهنی، سبب‌ساز ایجاد اشتباه‌های بزرگ در مورد پول خواهد شد (طاهری، پیروز، و زارع، ۱۳۹۶). این الگوهای ذهنی، رفتارهای مختلفی را در مورد پول در بین اعضای جامعه ایجاد می‌کند. نتایج برخی پژوهش‌های انجام شده در ایران نشان می‌دهد، تمایل زنان به پس‌انداز پول و سرمایه‌گذاری، با افزایش سن، کم می‌شود و الگوی آن تغییر می‌کند، اما این روند در مردان مشاهده نمی‌شود (علیرضائزاد و خاکپور، ۱۳۹۴).

صالح‌نژاد و فراهی (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان «مطالعه الگوهای رفتاری سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار تهران»، نشان داده‌اند که بین رفتار فرااعتمادی و خوداسنادی با تصمیم‌های سرمایه‌گذاری، رابطه مستقیمی وجود دارد. همچنین، شواهد دیگر نشان می‌دهد که در ایران، رفتار گروهی در فعالیتهای پولی و مالی غلبه زیادی دارد (جهانگیری راد، مرفوع، و سلیمی، ۱۳۹۳)؛ به عنوان نمونه، محمدی و همکاران (۱۳۸۹) نشان داده‌اند که پیروی جمعی سرمایه‌گذاران از عامل بازار و نادیده گرفتن متغیرهای بنیادین توسط سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار، سبب شده است که روابط تعادلی در بورس، تاحدزیادی تضعیف شده و بازار، به سوی ناکارایی متمایل شود. برخی دیگر از شواهد، بیانگر نقش بنیادین فرهنگ در این نوع رفتارها است. همان‌گونه که عبدالرحیمیان و همکاران (۱۳۹۷) نشان داده‌اند، زیربنایی‌ترین عامل در رفتار سرمایه‌گذاران، عامل فرهنگ

است. تورش‌های شناختی بر تورش‌های عاطفی مقدم هستند (نظریه ساخت‌واره) که در کنار تأثیر عامل شخصیت، موجب بروز رفتارهای توده‌وار در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران حقیقی می‌شود.

۳. روش پژوهش

روش پژوهش حاضر به لحاظ ماهیت، کیفی با رویکرد تحلیل درون‌مایه‌های مصاحبه‌های انجام‌شده از مشارکت‌کنندگان است. در این پژوهش، برای تأیید اعتبار داده‌ها از معیار ارزیابی لینکن و گوبا استفاده شد. شاخص‌های لینکن و گوبا، معیارهای موثق بودن^۱، انتقال‌پذیری^۲، قابلیت وابستگی^۳، و تأییدپذیری^۴ را دربر می‌گیرند. پژوهشگران، برای نشان دادن موثق بودن، از دو کدگذار برای کدگذاری داده‌ها کمک گرفته‌اند و درجه توافقی آن‌ها نشان داد که اعتبار داده‌ها قابل قبول است. به‌منظور افزایش انتقال‌پذیری نیز ویژگی‌های پرشماری که از بستر موضوع برخاسته یا متعلق به مصاحبه‌شونده هستند (مانند خنده، اخم، مکث، و حالت‌های هیجانی قابل مشاهده)، گزارش شده‌اند. گفتنی است (به‌منظور دریافت پایایی) مصاحبه‌ها به‌گونه‌ای موازی و جداگانه انجام شده و نتایج آن‌ها با یکدیگر مقایسه شده است. درجه بالای همسانی آن‌ها نشان‌دهنده میزان پایایی داده‌های پژوهش است.

دسته‌بندی‌های گوناگونی برای دامنه سنی و ویژگی‌های جوانان ارائه شده است (گارسیلو و کونینگز^۵، ۲۰۱۵). باوجوداین، ویژگی سن، یکی از آشکارترین ویژگی‌ها در این مورد است. سازمان ملل متحد، دامنه سنی ۱۸ تا ۳۲ و سازمان همکاری و توسعه اقتصادی، دامنه ۱۵ تا ۲۹ سال را برای تعریف گروه «جوان» به‌کار گرفته‌اند. جامعه آماری این پژوهش، جوانان بین ۱۸-۳۲ سال از قشرهای مختلف بوده‌اند. نمونه‌گیری در این پژوهش، تا اشباع نظری داده‌ها (موردی که پس‌از آن، اطلاعات جدیدی به‌دست نمی‌آید) و به روش هدفمند وابسته به معیار انجام شد. معیارهای ورود به پژوهش عبارت بوده‌اند از اینکه افراد،

1. Credibility
2. Transferability
3. Dependability
4. Confirmability
5. Carcillo & Königs

دارای استقلال نسبی اقتصادی باشند و همچنین، در مسائل درآمد و هزینه فردی یا خانوادگی مشارکت کنند. بیشتر این افراد، در حوزه‌های مالی‌ای مانند بورس، سرمایه‌گذاری‌های سودآور و پرریسک، و همچنین بازارهای طلا و ارز حضور دارند. افزون‌براین، در پژوهش حاضر تلاش شده است که (به‌منظور حفظ تنوع سطح بحث‌های مطرح‌شده) عدم تجانس حفظ شود و دراین‌راستا، همه اقشار اقتصادی ضعیف، متوسط، و مرفه و همچنین، گروه‌های تحصیلی و جنسی گوناگون در آن حضور داشته‌اند. با درنظر گرفتن این شرایط، نمونه تا ۱۲ نفر مصاحبه ادامه یافت؛ جدول شماره (۱)، مشخصات نمونه پژوهش و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی آن‌ها را نشان داده است.

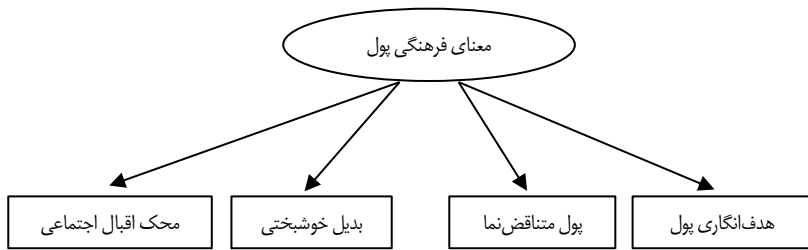
جدول ۱. مشخصات نمونه پژوهش

شماره شرکت‌کننده	جنس	تحصیلات	وضع تأهل	سن
کد ۱	مرد	دیپلم	مجرد	۲۴
کد ۲	زن	کارشناسی ارشد	متاهل	۲۸
کد ۳	مرد	دکتری	متاهل	۳۲
کد ۴	زن	کارشناسی	مجرد	۲۵
کد ۵	مرد	دیپلم	مجرد	۲۴
کد ۶	مرد	کارشناسی ارشد	متاهل	۲۶
کد ۷	مرد	دیپلم	متاهل	۲۳
کد ۸	زن	دانشجوی دکتری	مجرد	۳۰
کد ۹	مرد	کاردانی	متاهل	۲۷
کد ۱۰	مرد	کارشناسی	متاهل	۲۵
کد ۱۱	زن	دیپلم	مجرد	۱۹
کد ۱۲	مرد	کارشناسی ارشد	متاهل	۲۸

۴. یافته‌های پژوهش

یافته‌های این پژوهش پس از پیاده‌سازی اطلاعات و کدگذاری داده‌ها در چند مقوله دسته‌بندی شده‌اند؛ مقوله نخست، به درک مفهوم پول اشاره دارد؛ افزون‌براین، چگونگی یا مهارت استفاده از پول و بسترها و زمینه‌هایی که بر فهم فرهنگی از پول دخالت دارند، بازشناسی شده‌اند.

شکل ۱. مقوله‌های معنای فرهنگی پول

۴-۱. معنای فرهنگی پول

بخش نخست داده‌ها، ناظر بر معنای فرهنگی پول است که نشان‌دهنده ادراک افراد درباره عناصری است که ماهیت پول را برای آن‌ها می‌سازد.

هدف‌انگاری پول: یکی از دلایل اهمیت ارزش پول نزد جوانان، تبدیل شدن آن از «ابزار مبادله» به «هدف مبادله» است. در این معنا، مالک پول بودن، بیشتر از کارکرد آن اهمیت دارد؛ از این رو، پول با تغییر ماهیت، از ابزار به هدف زندگی تبدیل شده و داشتن پول، بیشتر از لذت ناشی از مصرف آن، برای جوانان اهمیت دارد. یکی از مشارکت‌کنندگان (۶) می‌گوید: «همیشه این نگرانی را داشتم که باید پولم را جمع کنم تا روزی بتوانم کار بزرگ‌تری با آن انجام دهم. هر چند احمقانه به نظر می‌رسد، اما داشتن پول برایم بیشتر از استفاده از آن لذت بخش شده است؛ همین که حس می‌کنم پولدارم، کافی است».

به نظر می‌رسد، یکی از عواملی که سبب می‌شود، افراد همواره در پی حفظ ارزش پول باشند، همین تبدیل شدن آن به «هدف مبادله» است؛ امری که کارکرد پول را در مقابل کاربرد آن، کم‌اعتبار می‌کند. تبدیل شدن پول به هدف، کسب پول را بر چگونگی مصرف آن مقدم می‌کند؛ از این رو، بیشتر افراد تلاش می‌کنند تا پولدار باشند. همین رویه، حس زندگی کردن را از آن‌ها بازمی‌ستاند. در این معنا، جوان ترجیح می‌دهد، انباشت پول را بیشتر از مصرف آن تجربه کند و همین هدف‌انگاری پول، زمینه را برای رفتارهای تهورآمیز بین جوانان افزایش می‌دهد. یکی از مشارکت‌کنندگان (۵) می‌گوید: «وقتی پول ندارم، به هیچ چیز برای پیدا کردنش توجه نمی‌کنم. به محض آنکه پولی را به دست می‌آورم، سعی می‌کنم آن قدر بزرگ‌ترش کنم که با آن، همه کارهایی که می‌خواستم بکنم را تجربه کنم؛

دقیقاً یک بار در معامله یک ماشین، چند میلیون سود کردم، همه آن را برای دوبرابر کردنش شرط بندی کردم {ناراحتی}؛ البته باختم ولی لذتش خیلی خوب بود {نیشخند}».

کاهش اعتبار کارکردی پول، سبب غلبه نگرش کوتاه مدت در زندگی می شود و کاربرد پول بر کارکرد آن مقدم خواهد شد. غلبه نگاه کاربردی - هر جا که با پول محک اعتبار می خورد - پول را به عنوان رجحان اجتماعی اعتبار می بخشد و کسب آن را، تا رسیدن به حد اشباع، بر خرجش مقدم می کند.

پول متناقض نما: چالش مهمی که بین خودخواهی و دگرخواهی بر سر پول وجود دارد، جوانان را با این تناقض جدی روبه رو می کند که پول، ماهیتی متناقض نما دارد؛ برخی بر این نظر بودند که رابطه بین پول و عمل دگرخواهانه، مستقیم و دائمی نیست؛ یکی از مشارکت کننده ها (۳) می گوید: «درست است که آدم های پولدار خیر، نیکوکار، و بخشنده زیادی هستند و من هم می شناسم، اما باید پذیرفت که آن ها یک استثنا هستند نه قانون {جدیت}. این رابطه، همیشه درست نیست؛ بعضی وقت ها کاملاً برعکس است».

فرض مشارکت کنندگان این است که پولدار بودن نمی تواند عاملی برای دهنده بودن هم باشد؛ این درحالی است که خودشان مایلند داشته باشند که دگرخواهی در آن ها شکل بگیرد. این تناقض، نه در بعد خیرخواهی، بلکه در بعد خودخواهی نیز صادق است؛ به این معنا که هیچ قانون مشخص اقتصادی ای نمی توان از معنای پول برداشت کرد؛ مشارکت کننده شماره (۳) در ادامه بیان می کند: «خیلی آدم ها در عین اینکه می دانند روزی می میرند و اموالشان به دست دیگران خواهد افتاد و حتی خوب می دانند که فایده زیادی از آن نمی برند، باز حریص اند؛ این، یعنی پول یک مفهوم پیچیده دارد برای ما حتی پذیرش اینکه به همین دلیل پول جمع نکنیم، پس آینده را چه کنیم، خیلی سخت قابل درک است».

پول، افزون بر جاذبه هایی که در راستای ایجاد رفاه برای فرد دارد، در «محدودیت» ناپایایی قرار می گیرد؛ این ویژگی، پول را در چالش دوگانه خود - دگرخواهی قرار می دهد. علاوه بر چنین تناقضی، برخی از مشارکت کنندگان از ساحت پول به عنوان یک قابلیت تضاد احساسی - عقلی یاد می کنند. در این حالت، پول، بین کنش عقلی و احساسی، یک تناقض ایجاد می کند. یکی از مشارکت کننده ها (۱۲) مطرح می کند: «خیلی وقت ها که می خواهم

به کسی کمک کنم، دچار تضاد می‌شوم؛ از یک طرف می‌گویم، وقتی پیر شدم و دیگر خواستم از دنیا بروم به دیگران کمک می‌کنم! از طرف دیگر، دلم بر نمی‌دارد اما تا می‌خواهم کمک کنم با خودم می‌گویم، من که خودم گیر و گرفتارم، من که خودم هم از بچگی کار می‌کردم، چرا کمک کنم، بعداً خودم مشکل پیدا می‌کنم. واقعیش اینجا است که خیلی وقت‌ها تلاش می‌کنم، این را حل کنم، ولی نمی‌دانم چگونه؟ {تعجب}».

بدیل خوشبختی (ارزش فرهنگی خوشبختی): به نظر برخی از مشارکت‌کنندگان، داشتن پول، عامل خوشبختی است؛ یکی از مشارکت‌کنندگان (۴) مطرح می‌کند: «درسته که سلامتی مهمه! اما پول نداشته باشی، سلامتی هم به خطر می‌افته. پدرم خیلی کار کرد تا بتونه به سطحی از زندگی راحت برسه، الآن قند داره و فشار {مکث}. برای پول تلاش کرد، حالا که داره، نمی‌تونه استفاده کنه! اگه از اول داشت، این جور نمی‌شد».

برداشت دیگری که از مفهوم پول در بین جوانان وجود داشت، در نظر گرفتن پول به عنوان عامل تعیین‌کننده و سنگ‌بنای رفتارهای دیگر بود. یکی از مشارکت‌کنندگان (۱) می‌گوید: «خیلی جالبه! هر جا می‌ری، ازت می‌پرسن پول مهم نیست، اما چقدر داری؟! {خنده}؛ یعنی مهم نیست، ولی داشته باش! چون نداشته باشی، بدبختی! از قدیمم یه ضرب‌المثل هست که می‌گن، آستین نو بخور مرغ و پلو! من واقعاً باور دارم، اگه پول نباشه، بدبختم، خیلی از دوستانم مثل من به این باور دارند که هر جوری شده باید به دستش آورد».

گاهی داشتن پول می‌تواند عاملی برای کسب خوشبختی به‌شمار می‌آید؛ به نظر برخی مشارکت‌کنندگان، پول عاملی برای خوشبختی است، هر چند مردم به‌گونه‌ای متناقض، چنان رفتار می‌کنند که گویی پول، اهمیت چندانی ندارد. در همین راستا، مشارکت‌کننده (۷) می‌گوید: «من این قصه‌ها و شعرها که می‌گویند، آدمای پولدار خیلی غصه دارند و خوشبخت نیستند رو باور ندارم، چون خیلی‌ها رو می‌شناسم که پول دارن با پولشونم خوشبختن، طرف، همین چند ماه پیش، توی خرید دلار و طلا از خاک بلند شد، البته خیلی‌ها هم زمین خوردن، اما همش به خاطر ذوق داشتن پول بود، خودشونم می‌گن که بقیه فکر می‌کنند، پول همه چیز نیست! چون ندارنش».

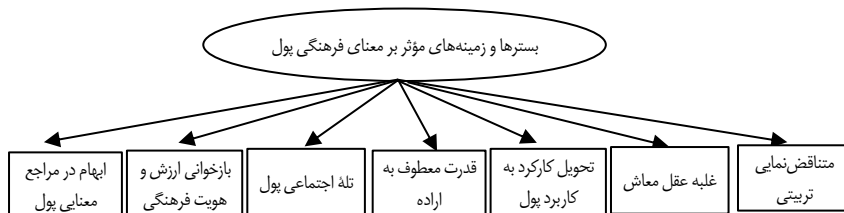

محک اقبال اجتماعی: به نظر این افراد، پول می تواند بر تعاملات میان فردی تأثیرگذار باشد. پول در این مقام به عنوان سرمایه اقتصادی بر جنبه های دیگر سرمایه، اعم از اجتماعی، فرهنگی، و عاطفی تسلط دارد. مشارکت کننده شماره (۱۰) در این باره می گوید: «رفته بودم، خواستگاری. بهم گفتن ما از شما هیچی نمی خوایم جز اخلاق و احترام؛ سر مهریه دعوا مون شد!»

یکی از مشارکت کنندگان (۹) درباره تخریب سرمایه های اجتماعی از طریق ارزیابی مبتنی بر پول در خانواده ها می گوید: «من نمی تونم مرز بگذارم، بگم اخلاق یا پول، ولی می تونم بگم آدمایی که خیلی پولدارند یا خیلی بی پولن، هر دو خوشبختی رو تجربه نمی کنن، اولی رو نمی تونم با قطعیت بگم، چون تجربه نکردم، ولی دومی رو خیلی تجربه کردم {لبخند}. چند وقت پیش برای مراسم یکی از فامیلا گفتن همه رو نمی تونن دعوت کنن! گلچین کردن، بعداً کاشف به عمل اومد، هرکی وضعش خوب بوده دعوت شده! خب چی می مونه، برای ما چند سال دیگه؟ {تعجب}».

براین اساس، یکی از کاربردهای پول، ایجاد نابرابری در ارزیابی افراد مختلف است؛ اگر در گذشته، افراد به دلیل یکسانی فقر، تعاملات قوی تری داشتند، امروزه افراد از فقر به مثابه یک عامل مخرب سرمایه اجتماعی و عاطفی گریزان اند. این مسئله، نه تنها در سطح تعاملات اجتماعی، بلکه در نهاد خانواده نیز به گونه ای قابل تأمل وجود دارد. مشارکت کننده شماره (۷) می گوید: «از بچگی هم همیشه دنبال این بودم که پولدار بشوم، چون پسردایی ام هر وقت اراده می کرد، هر چیزی می خواست برایش آماده بود. مادرم هم می گفت، آن ها با ما فرق دارند، آن ها پولدارند؛ من دوست داشتم پولدار باشم، ولی آن موقع نمی دانستم یعنی چی؟ {خنده}».

شکل ۲. بسترها و زمینه های مؤثر بر معنای فرهنگی پول

۲-۴. بسترها و زمینه‌های مؤثر بر معنای فرهنگی پول

در بخش دیگری از یافته‌ها که در ادامه آمده است، بسترها و زمینه‌های مؤثر بر معنای فرهنگی پول - که برآمده از مضمون‌های استخراج‌شده از مصاحبه‌ها است - ۷ عنصر اصلی قابل بررسی است.

جایگزینی کارکرد با کاربرد پول: مشارکت‌کنندگان در پژوهش بر این نظر بودند که پول برای آن‌ها کاربرد زیادی دارد؛ اما به نظر می‌رسد، عمدتاً کارکرد پول را به کاربرد آن ارجح می‌دانند؛ برای نمونه، مشارکت‌کننده شماره (۱۲) می‌گوید: «چند سالی است که ازدواج کرده‌ام. حس می‌کنم که وقتی همسرم از من مطالبه‌ای دارد، می‌توانم آن را با پول پاسخ بدهم؛ مثلاً همین هفته پیش، برای اینکه به او اثبات کنم دوستش دارم، طلا برایش خریدم، اگرچه تهش دعوایمان شد، چون جلوی طلافروشی به او گفتم، مهم نیست چه چیزی می‌خریم، مهم این است که می‌خریم، طلا، طلا است، خودش سرمایه است {خنده}. البته من منظوری نداشتم، اما واقعیت بود، من هم خواستم دلش را به دست بیاورم، هم سرمایه داشته باشیم. تا دوروز با من قهر بود».

مشارکت‌کننده دیگری (۷) در این باره می‌گوید: «همین که حس می‌کنم حسابم پر است، برایم آرامش خاطر دارد؛ گاهی وقت‌ها هم اطرافیان به من گله می‌کنند که تو برای آرامش پول می‌خواهی، پس چرا آرامشت را برای پول وسط گذاشتی؟ {مکث} معتقدم از الان نباید به این چیزها فکر کرد. باید تا می‌توانم کار کنم. چند سال دیگر که ناتوان شدم، زندگی برایم سخت نباشد».

به این معنا، اثرات عینی و ملموس پول، بر قابلیت‌های بلندمدت آن برتری می‌یابد. یکی از مشارکت‌کنندگان (۶) مطرح می‌کند: «چهار سال پیش، وقتی تازه از دانشگاه فارغ‌التحصیل شده بودم و دنبال کار می‌گشتم، مواجه شدم با دوست دوران راهنمایی که تا دیپلم بیشتر درس نخوانده بود؛ ولی پول داشت {لبخند}. خاطر م هست، یه شرکت تأسیس کرده تو زمینه واردات و ساخت دستگاه‌های مربوط به لاستیک ماشین. جالبه بهش می‌گفتن مهندس، منو استخدام کرد با دو نفر دیگه؛ ما هم بهش می‌گفتیم مهندس! {مکث} اما اون ما رو با اسم کوچیک صدا می‌زد».

در همین راستا، مشارکت‌کننده دیگری (۵) بر این نظر است که: «یک‌بار توی فروشگاه، موقع خرید شلوار مدام قیمت می‌کردم و اعصاب فروشنده رو خرد کرده بودم. یه مشتری وارد شد و بدون پرسیدن قیمت، چندتا از چیزایی که چشم منم دنبالش بود رو انتخاب کرد، تن زد، و بدون اینکه در مورد قیمتش سؤال کنه یا چونه بزنه، پولش رو داد و رفت {سکوت}. خیلی گرفته شدم و واقعاً حس خوبی به پول داشتن. هرچی بخوای می‌تونی بخری؛ هرچی {لبخند}. بعدش فروشنده خیلی منو تحویل نمی‌گرفت. انگار یه چیز مزاحم بودم. حتی جواب خداحافظی منم نداد.»

متناقض‌نمایی تربیتی: یکی از عوامل مهم در تعیین معنای فرهنگی پول نزد جوانان، نظام تربیتی خانواده است. در بین نسل جوان، آینده‌نگری خانواده، معنای دیگری یافته است؛ به‌گونه‌ای که فرادستی مراقبت باعث شده است که نسل جدید، نگران فردا نباشد؛ برخی از مشارکت‌کنندگان به این فهم رسیده بودند که آن‌ها، هیچ وظیفه‌ای جز مصرف کردن و برخی، جز تولید کردن پول ندارند. این امر، عمدتاً برخلاف منطق تربیتی نسل پیشین و ناشی از شکاف فرهنگی بین دو نسل بود. مشارکت‌کننده شماره (۸) می‌گوید: «پدر و مادرم برای امروز من خیلی تلاش کردند. من دیگر نگران به‌دست آوردن پول نیستم. آن‌ها فقط از من می‌خواهند که مثل آن‌ها نباشم! بیشتر خوب زندگی کنم تا به‌دنبال پول باشم، پول برای من تأمین شده است، مدام به من می‌گویند، تو درس بخوان و پیشرفت کن!» او ادامه می‌دهد، «همیشه پدرم تأکید می‌کرد که بعد از من، تو همه‌چیز داری، اصلاً نیاز نیست به پول فکر کنی، فقط سعی کن آبرومند زندگی کنی! با اخلاق باشی! به دیگران کمک کنی و درست را خوب بخوانی تا جلوی فامیل، ما سرفراز باشیم.»

این درحالی است که برخی دیگر بیان می‌کنند که تصور خانواده از آن‌ها به‌عنوان عاملی برای کسب پول است. مشارکت‌کننده شماره (۱۲) مطرح می‌کند: «از بچگی، تابستان‌ها می‌رفتم سر کار، بعد از دانشگاه هم کار می‌کردم؛ به ما یاد دادند باید نان‌آور خانه باشیم، پدرم هم کار می‌کرد، اما من از همان اول یاد گرفته بودم، باید پول دریاورم؛ با اینکه خانواده این انتظار را داشتند که مرد باید کار کند، اما درعین حال می‌گفتند، ما برای تو کم نداشتیم!»

غلبه عقل معاش: تحدید پول به‌عنوان عاملی که بر جنبه‌های اخلاقی برتری دارد، تا آنجا پیش رفته که بر عقل ابزاری مسلط شده است؛ از این رو، در بین جوانان، بیشتر از آنکه به جنبه‌های کارکردی پول توجه شود، به جنبه‌های کاربردی آن توجه می‌شود. یکی از مشارکت‌کنندگان (۷) می‌گوید: «من این تصور را قبول ندارم که اگر پولدار باشم، آدم خوبی نیستم؛ من ترجیح می‌دهم، یک پولدار بد باشم تا یک بی‌پول خوب، چون تجربه کرده‌ام، وقتی پول نداشته باشم، مجبورم هر کار خطای دیگری را بکنم؛ اما نهایتاً پولداری به من غرور و خودخواهی می‌دهد. به‌نظرم پولدار بودن، منطقی‌تر است تا اخلاقی بودن {خنده}».

در همین راستا مشارکت‌کننده شماره (۱۰) بر این نظر است که: «اگر بخواهم راحت باشم، اکثر آدم‌ها مثل من فکر می‌کنند، پول را ترجیح می‌دهند به هر چیز دیگر؛ اما بیان نمی‌کنند. ساده‌ترین چیز که همیشه قربانی می‌شود، اخلاق است. همین دیروز یک شارژر خریدم، طرف قسم خورد اصلی است و به چند برابر قیمت از من پول گرفت، بعد که مردم برای تعمیر {خنده} همکارش گفت، سرت کلاه گذاشتند. تازه طرف آشنا هم بود، حالا اگر ارزش بپرسید با صد تا قسم می‌گوید، اخلاق را رعایت می‌کنم {نیشخند}».

مشارکت‌کننده شماره (۹) نیز در این باره می‌گوید: «اگه من ماهی سه تومن درآمد داشتم، می‌رفتم دنبال طبیعت، گشت می‌زدم، شعر می‌گفتم {خنده}، اما برای همین سه تومن باید برده شرکتم بشم، از همه دل‌خوشی‌ها دست بکشم تا بتونم دل‌خوشی پیدا کنم {مکث}. ما عملاً برده‌ایم؛ فقط به‌جای شلاق، قانون به ما حکم می‌کنه».

یکی از مشارکت‌کننده‌ها (۲) درباره غلبه قدرت پول و چرخش معنای پول نسبت به گذشته در زندگی می‌گوید: «قدیم که می‌رفتیم منزل پدر بزرگم، یک پانصد تومنی به همه نوه‌ها عیدی می‌دادن، خیلی خوب بود. به‌عنوان دشت سال نگره می‌داشتیم و معتقد بودیم این پول برکت دارد، الان این معنا را حس نمی‌کنم که برکت یعنی چی؟ چون چند هزار برابر آن، با یک کلید می‌آید و با یک کلید می‌رود».

بازخوانی ارزش و هویت فرهنگی: در این معنا، افراد پول را به‌عنوان ابزاری پذیرفته‌اند که بر پایه نگرش حاکم بر اجتماع به آن‌ها ارزش می‌دهد. در این حالت، پول از قابلیت ارزش‌گذاری فزاینده فرد در اجتماع برخوردار شده است. یکی از مشارکت‌کنندگان (۴)

مطرح می‌کند: «هرچقدر دارم تلاش می‌کنم که بگم من ارزش داشته‌ام بیشتر از نداشته‌هامه، نمی‌تونم، چون جامعه باورم نمی‌کنه؛ من الان پول به‌دردم می‌خوره که جوانم نه وقتی نمی‌تونم ارزش استفاده کنم. درسته سلامتی مهمه، اما شما آدم‌های سالم رو با هم مقایسه می‌کنید {خنده}. من اینو قبول ندارم که دارا هستم، پول نباشه، سلامتی هم نداری، این دارایی‌های ما است که به ما اعتبار می‌ده.»

براین اساس، مشارکت‌کنندگان از پول به‌عنوان عامل منزلت اجتماعی یاد می‌کنند؛ این منزلت به‌دلیل اقبالی است که جوانان تصور می‌کنند جامعه به افراد پولدار دارد؛ به‌این معنا که دارایی‌های افراد برای آن‌ها ارزش‌افزوده‌ی میان‌فردی ایجاد می‌کند. یکی از مشارکت‌کنندگان (۱) می‌گوید: «داداش کوچیکه من، داخل ماشین شاسی خودش آن‌چنان نشسته و خیلی دوست داره دیگران نگاهش کنند؛ همیشه با دارایی‌هاش خودشو نشون می‌ده، اوایل این جور نبود! یکم که پول وپله پیدا کرد، این جور شد، من این خصلت رو توی خیلی‌ها دیدم، شاید خودمم این جور باشم {خنده}. نمی‌دونم، اما این خاصیت پوله که آدم می‌خوان خودشون رو باهاش نشون بدن.»

مشارکت‌کننده شماره (۱۰) می‌گوید: «خیلی‌ها رو می‌شناسم که با پول زیاد خرج کردن، خودشون رو نشون می‌دن؛ این یعنی ما اینیم {مکث}. حتی خیلی وقتا، زناشون با یه پزی می‌گن، دارندگی و برازندگی، این یعنی آگه نداشته باشی، نیستی، هیچی نیستی.» او در ادامه مطرح می‌کند: «چرا راه دور؟ همین تلویزیون خودمون چی تبلیغ می‌کنند؟ براساس چیه؟ همش پوله دیگه {مکث}. حتی خیلی وقت‌ها تو سریال‌ها و فیلم‌ها، عملاً نشون می‌دن باید پول داشته باشی که باشی. مگه شما قبول نداری؟ خیلی وقت‌ها اخلاق رو قربانی می‌کنند تا چندتا برنامه تبلیغی بفروشن و پول دربیارند؟ {مکث}».

افزون براین، معنای هویت فرهنگی (بعد فرهنگی هویت ملی) تحت تأثیر قدرت خرید و ماهیت پول قرار گرفته است. مشارکت‌کننده شماره (۳) مطرح می‌کند: «قبلاً پول را می‌دیدیم و همین باعث می‌شد به نشانه‌ها و علائم روی آن توجه کنیم، ده‌تومنی‌هایی که شکل مرحوم مدرس را داشت یا پنجاه‌تومنی‌هایی که عکس درب دانشگاه تهران بود؛ اکنون، فارغ از ارزش پولی، دیگر به چشم نمی‌آید و این حس پول را تغییر می‌دهد.»

مشارکت‌کننده شماره (۸) نیز در این باره می‌گوید: «من حسی از داشتن پول ندارم، چون اولاً پول کاغذی ندارم و حمل نمی‌کنم و همچنین، همیشه ریال و تومان را با هم اشتباه می‌کنم! ارزش ریال هم در این چندساله مضحک کم شده، عمدتاً در تبلیغات هم دلار می‌بینیم تا ریال، همچنین، چون قدرت خرید کمی دارد، بیشتر ترجیح می‌دهم جست‌وجوهایم را برای کالا با دلار انجام دهم».

قدرت معطوف به اراده: به اقتضای شرایط جوانی و غلبه خرد فرهنگ جوانی به عنوان تعیین‌کننده رفتار ناظر بر لذت، که بیشتر در عناصری چون احساس قدرت (قدرت معطوف به اراده) و لذت بردن از خودنمایی، دیده شدن، و بودن نمود می‌یابد، پول نقش تعیین‌کننده‌ای دارد. در این معنا، پول به عنوان مهم‌ترین عامل مبادله، برای فرد، امکان تجربه لذت از اعمال اراده خود به منظور چیره شدن بر بسیاری از شرایط را فراهم خواهد کرد. بیشتر مشارکت‌کنندگان، با این مضمون که «پول، قدرت می‌آورد»، تصریح کرده‌اند که مهم‌ترین ابزار در دنیای مبادله، عامل سنجش ارزش مبادله است؛ برای نمونه، مشارکت‌کننده شماره (۱۰) می‌گوید: «وقتی پول داشته باشی، با آن هر چیزی خریدنی را می‌خوری، حتی اگر گران‌تر هم بخری، ولی چون با پول اندازه‌گیری می‌شود، پس پولی است». مشارکت‌کننده دیگری (۹) در این باره می‌گوید: «وقتی پول کم می‌آورم، یعنی زمانی که می‌خواهم چیزی بخرم، ولی پولم نمی‌رسد، احساس ناتوانی شدیدی می‌کنم. احساس می‌کنم که اگر پول نداشته باشم، یعنی اراده‌ای ندارم، همه چیز را با پول می‌شود ارزش‌گذاری کرد و خرید». او در ادامه تصریح می‌کند: «پسرعمویم به خاطر اینکه پول نداشت بدهی‌هاشو بده، الان تو زندانه؛ پس پول چیز مهمیه که نداشتنش این قدر دست‌وپای آدم رو می‌بنده».

یکی از مشارکت‌کنندگان (۵) با طرح این معنا که پول با ایجاد حس شرم‌نده‌سازی در روابط انسانی، اعمال قدرت می‌کند، اشاره کرده است که: «وقتی می‌خواهم از خانه خارج شوم، اولین چیزی که دست می‌گذارم روی آن، کارت بانک یا پول نقدی است که داخل جیبم باشد؛ خیلی برایم سخت است از کسی، خصوصاً آشنا، پول قرض بگیریم؛ یک‌بار پول نبرده بودم با خودم، به فلاکت افتادم، حس کردم آدم بیچاره‌ای هستم؛ تلاش می‌کردم فقط به جایی برسم که پول تهیه کنم».

مشارکت‌کننده دیگری (۷) درباره تأثیر روانی قدرت پول می‌گوید: «ما به مثل قدیمی داریم که می‌گه، پول رو روی مرده بگذاری برات می‌رقصه! زنده‌ها که دیگه هیچی؛ برا پول خودکشی می‌کنند؛ پول، داشتش مهمه. یه ابزار برای قدرت داشته. آدمی که پول نداره با مرده هیچ فرقی نداره».

تله اجتماعی پول: در این معنا، برخی از مشارکت‌کنندگان مطرح می‌کردند که جذابیت ناشی از پول، یک عامل چندماهیتی است؛ از یک سو، انگیزه کسب پول به عنوان هدف و ترس از فقدان آن به عنوان عامل تأمین قدرت و از سوی دیگر، پول به عنوان ابزار تسلط بر انسان، زمینه‌ساز آسیب‌های اجتماعی می‌شود. مشارکت‌کننده شماره (۳) می‌گوید: «خیلی از این افراد که جرم مرتکب می‌شن از بی پولیه، قبول! اما اون‌ها که از سر داشتن خلاف می‌کنند، چی؟ به نظر من، پول شیطان، پول شره، آدمو وسوسه می‌کنه، کم باشه راحت‌تری، نه اونقدری که به بدبختی بیفتی، ولی خدا رو باید شکر کرد برای نداده‌هاش». او در ادامه تأکید می‌کند: «من خیلی‌ها را می‌شناسم که قبل از اینکه آبی زیر پوستشان برود و پولی به دست بیاورند، خیلی آدم‌های افتاده‌ای بودند؛ بعد از آن، کارشان به دادگاه و زندان کشیده شد، چون چک می‌کشیدند از سر غرور! انگار همه چیز را می‌توانند با محاسبه پول بخرند؛ اما خودشان را باختند، طمع پول واقعاً آدم را به دام می‌اندازد».

برخی بر این نظرند که داشتن پول، انسان را به سوی رفتار گله‌ای سوق می‌دهد که یکی از دلایل آن، ترس ناشی از ابهام درباره آینده است؛ موضوعی که روندها، کنش‌ها، نیروها، و نهادهای اجتماعی را به چالش می‌کشد؛ مشارکت‌کننده شماره (۶) می‌گوید: «آگه جامعه حس کنه دلار میاد پایین، با یه حجم عظیمی از آدم‌ها تو این خیابون مواجه می‌شی که اومدن دلار بفروشن! بعد که فروختن، گرون می‌شه! دوباره میان بخرن، بعد خیلی‌ها رو می‌بینیم که پشیمون شدن چرا خریدن یا فروختن! خیلی‌ها هم پشیمونن که چرا نگه داشتن! عملاً با عقل تصمیم نگرفتن. هیجانات جمعی این‌ها رو آورده با خودش».

ابهام در مراجع معنایی پول: بسیاری از نهادهای غیراقتصادی که به نوعی دیگری‌های اقتصاد به‌شمار می‌آیند، برداشت‌های متناقضی را در مورد معنای پول در میان نسل جوان ایجاد کرده‌اند؛ برای نمونه، نهاد سیاست و دین، بیشتر مورد تأکید جوانان بود؛ برخی بر این

نظرند که دین در مورد پول، موضع ابهام‌آمیزی دارد. در واقع، به دلیل رد این دنیا، پول برای مذهبی‌ها اهمیت چندانی ندارد؛ در حالی که برخی باور دارند که پول برای مذهبی‌ها خیلی اهمیت دارد و چون ندارند، دین‌دار هستند. یکی از مشارکت‌کنندگان (۲) می‌گوید: «همه‌جا این بحث را شنیده‌ام که دین با پولداری مشکلی ندارد. می‌توان پول داشت، دین هم داشت. اما هرکسی را که دیده‌ام که پول نداشته و دین داشته، بعد از پولداری، رفتارش تغییر کرده است {مکت}. این عمومیت ندارد، ولی من کسی را تا الان ندیدم که از اول پولدار نبوده باشد و رفتارش بعد از پولداری تغییر نکند».

مشارکت‌کننده دیگری (۸) در این باره می‌گوید: «رابطه بین دین و پول، برعکسه. هر قدر طرف، پولدارتر باشه، دین و ایمونش کمتره. نمی‌شه عمومیت داد، ولی من هرچی دیدم، این جوریه بوده. همیشه ذهنم درگیر همین بوده که پس دین مردم بی پول، هیچ ارزشی نداره، چون به خاطر عدم رفاهشون دیندارند؛ مساجد بالای شهر و پایین شهر با هم خیلی فرق دارند، از نظر نوع آدمایی که میان توش؛ بالین وجود، اونایی هم که بالاشهرن، ضعیف‌ترین به نسبت بقیه!».

برخلاف دیدگاه یادشده، برخی بر این نظرند که پول، ضرورتاً ارتباطی با دین‌داری ندارد. در این تعبیر، دین‌داری به مثابه ایمان و نه رفتار مناسبی در نظر گرفته شده است. مشارکت‌کننده شماره (۳) می‌گوید: «من اوایل، این تصور را داشتم که آدم‌های بدبخت و فقیر به سمت دین می‌روند؛ اما بعدها متوجه شدم که پول، تنها چیزی است که خوشبختی نمی‌آورد؛ وقتی تلویزیون نشان داد که آن رفتگر، پولی که پیدا کرده بود را به صاحبش برگرداند و حتی حاضر نشد هدیه بگیرد و در مصاحبه تلویزیونی گفت، من برای رضای خدا این کار را کردم، این مال حرام است برای من! فهمیدم پس آدم‌های دیندار با چیز دیگری غیر از پول، احساس خوشبختی می‌کنند».

یکی دیگر از مشارکت‌کنندگان (۴) در این باره می‌گوید: «یه نکته به نظر من خیلی مهمه که دین‌داری، یعنی ایمان. این هیچ ربطی به پول داشتن یا نداشتن نداره. در فامیل ما خیلی از افراد پولدار هستند که درعین داشتن زندگی مرفه، خیلی‌ها را هم زیر چتر خودشان دارند؛ اصلاً هم آدم‌های متظاهری نیستند. در فامیل هم همه قبولش دارند، هم خودش، هم بچه‌هایش را!».

در همین راستا، مشارکت‌کننده شماره (۳) با تأکید بر این نکته که گسترش دین از طریق پول امکان‌پذیر است، رابطه دین و پول را ملازم می‌داند. او تصریح می‌کند: «ما احادیث زیادی راجع به بعد اقتصاد در زندگی داریم. بخش‌های مهمی از دین پیامبر اسلام (ص)، از طریق پول همسرشان توسعه پیدا کرد. سیره امامان ما و توصیه‌های ایشان نشان می‌دهد، همه دارای شغل بودند و پول داشتند؛ ما خودمان به لطف خدا، وضع مالی خوبی داریم، اما هرگز ندیدم خانواده‌ام، به‌ویژه پدر و مادرم، در مسائل مذهبی و دینی کوتاهی کنند. به ما هم تأکید کردند که هرچه داریم، از فضل خداست و باید شکر کرد». وی در ادامه می‌گوید: «پدر بزرگم و جدم، روحانی بودند. با پدر بزرگم که برای خرید می‌رفتیم، وقتی پول به مغازه‌دار می‌دادند، پول را در جیب دیگر می‌گذاشت. من بچه بودم معنای این را نمی‌فهمیدم، اما برایم بعدها معلوم شد که پول با پول فرق دارد. پول از دست روحانی برکت داشت {بغض}. همه پول‌ها مثل هم نیستند؛ مردم آن موقع این را می‌فهمیدند. من کاملاً به این معتقدم، اما فکر می‌کنم در جامعه ما این باور کم‌رنگ شده باشد».

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش به منظور بازشناسی معنای پول در فهم جوانان انجام شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که در نسل جوان، عمدتاً معنای پول از ماهیت کارکردی آن — که بخشی از ساحت اقتصادی و ابزار مبادله است — به قالب کاربردی، یعنی حل‌کننده مسائل اجتماعی تبدیل شده است. این نوع نگرش در بین نسل جوان، نشان‌دهنده غلبه عقل معاش و اهمیت کسب پول به عنوان یک هدف است. در چنین وضعیتی، افزایش ناگهانی پول از طریق جنبه‌هایی چون قمار و رفتارهای شرط‌بندی در بین آن‌ها، نوعی لذت به‌شمار می‌آید.

نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش فرونهام و همکاران (۲۰۱۲) درباره پشستوانه‌های احساسی پول، و پژوهش تنگ (۲۰۱۰) که نشان می‌دهد، پول در مقابل معنویت و دین قرار می‌گیرد و فراوانی آن را در تقابل با رفتار اخلاقی می‌داند، و همچنین، با نتایج بررسی‌های زالسکوویچ و همکاران (۲۰۱۷) که نشان می‌دهد، پول، تمرکز افراد را بر خود و اهدافشان افزایش می‌دهد، رفتارهای گرم و دلسوزانه اجتماعی را مختل می‌کند، و اخلاق و ارزش‌ها را تغییر می‌دهد، هم‌سویی دارد.

پول، همچنان برای جوان ایرانی دارای تناقض جدی است؛ موضوعی که بدیل خوشبختی اوست و می‌تواند نقش یک تسهیل‌گر را در زندگی برایش بازی کند، یک تناقض جدی در خود دارد و آن، محدودیت ذاتی پول است. پول، به‌عنوان یک دارایی قابل انباشت، دارای ظرفیت غیرتجمیعی است؛ یعنی با خرج کردن به آن افزوده نمی‌شود. این محدودیت، برخلاف جنبه‌های دیگری از سرمایه، مانند سرمایه عاطفی، اجتماعی، و فرهنگی است که با هزینه کردن و خرج کردن افزایش می‌یابند؛ از این رو، چون به‌عنوان یک هدف از آن برداشت می‌شود، مزیت پول، در نگهداشت و رسیدن به سطحی از اطمینان اقتصادی است که جوان تلاش می‌کند به آن دست یابد.

یکی از یافته‌های این پژوهش، غلبه کارکرد پول به‌عنوان سنجۀ اعتبار اجتماعی در بین نسل جوان است. پنداشت پول نه از سوی نسل جوان، بلکه به‌دلیل اقبال اجتماعی، برای آن‌ها این ادراک را پدید آورده است. در بین نسل جوان، پول به این دلیل که عاملی برای تمایز شناخته می‌شود، می‌تواند به گسست از جمع و پذیرش هویت‌های دلبخواهانه منجر شود و بیش از هر چیز، منطق اقتصادی و حساسگری فردی را بر جامعه چیره کند؛ این امر تاحدزیادی، ناشی از قابلیت پول در ارزش‌گذاری چیزها است.

نکته قابل تأمل درباره فهم جوان از پول، خوانش‌های پرشماری است که پول به‌عنوان یک عامل مشترک و متناقض در خود دارد. پول درعین‌اینکه می‌تواند برای جامعه، شر و یک شیطان باشد، بدون آن نیز نمی‌توان کار خیر انجام داد و جوان برای رسیدن به نقطه‌ای که امکان خیر داوطلبانه داشته باشد، خود را به این شر نیازمند می‌بیند؛ از این رو، اتکا به شعارها و جنبه‌های اخلاقی، بدون درنظر گرفتن اینکه این امر از رهگذر کسب پول برای جوان امکان‌پذیر است، موضوعی ناکارآمد خواهد بود.

در اینجا بیش از تحلیل مبتنی بر کار از پول - که نزد مارکس می‌توان دید - می‌توان از دیدگاه زیمل و طبقه مرفه و بلن مبنی بر مصرف پول به‌عنوان شاخصی برای ارزش‌های فردی بهره گرفت. همچنین، این نتایج پژوهش با تحقیق گیر یچیلوا (۲۰۱۰) در درک مفهوم پول به‌عنوان یک شر دوست‌داشتنی در بین جوانان مکزیکی، همسویی دارد. همان‌گونه که زیمل، پول را فاقد معنای ذاتی می‌داند و معنای آن را به‌نوعی برگرفته از ادراک بازنمایی‌شده

ناشی از روابط پول و دیگری های اجتماعی به شمار می‌آورد، می‌توان استدلال کرد که پول از نگاه جوانان، به‌گونه‌ای کاملاً «مدرن» و در امتداد مسیر اجتماعی شدن درک می‌شود. درواقع، فردگرایی ناشی از دستیابی به پول، به‌دلیل آزادی درونی آن، فردگرایی و خودمختاری‌ای را به جوان می‌دهد که پیش‌ازاین تجربه نکرده است و از این رهگذر، جامعه‌پذیری او با گسترش ارزش‌های فردی نهادینه می‌شود و نه الگوپذیری از ارزش‌های انتزاعی و اسطوره‌های تاریخی. درواقع، در منطق زیملی، پول، خالق آزادی است و جوان به‌شدت به این آزادی نیازمند است تا بتواند آنچه در چرخش پارادایمی دنیای مدرن دست‌یافتنی است را به مالکیت درآورد و با دستیابی به این مالکیت، از زیر سلطه مالکیت‌های سیاسی و ایدئولوژیک خارج شود.

یکی از نکته‌های قابل‌تأمل در این پژوهش، این است که جوان، پول را ذاتاً به‌عنوان هدف در نظر می‌گیرد؛ به‌نظر می‌رسد، در دنیای درک‌شده توسط جوانان که کیفیت‌های زندگی به‌دام کمیت‌های عددپذیر افتاده‌اند، دنیا بیش از هرچیز از مسیر پول دست‌یافتنی‌تر است؛ ازاین‌رو، بی‌قیدی ناشی از گمنامی و توجه‌طلبی و آزادی مفرط در سایه پول، کمترین چیزی است که می‌توان با داشتن پول به آن رسید؛ ازاین‌رو، پول به‌دلیل ارتباطش با همه اهداف نسل جوان، می‌تواند خود یک هدف غایی باشد و بیش از هرچیز، مجموعه ارزش‌هایی را درون خود دارد که اراده جوان را به قدرت معطوف می‌کند؛ ازاین‌رو، خود پول می‌تواند هدفی به‌غایت مهم‌تر از اهدافی باشد که پیشتر با پول به‌دست می‌آمد.

اما به‌راستی چرا چنین تصویری برای جوان به‌وجود آمده است؟ در نظام تربیتی کنونی خانواده، که فرزند را مصرف‌کننده محض دست‌رنج خانواده معرفی می‌کند و از او خواسته‌ای جز تحقق خواسته‌های سرکوب‌شده خود ندارد، پول، تنها موجودیتی است که می‌تواند نقشی دوگانه بازی کند؛ یعنی تجمع آن توسط کسانی که به خواسته‌های خود نرسیده‌اند، به‌قصد اینکه فرزند، به‌عنوان ویرتینی از آرزوهای دست‌نیافته را به خواسته‌ای برسانند که ممکن است خواسته او نباشد.

افزون‌براین، فهم فرهنگی پول در بین جوانان، ناشی از ابهامی است که در ذهن جوان در مورد پول در خوانش‌های مراجع اجتماعی وجود دارد. دین به‌عنوان یک نهاد مرجع

فرهنگی، تعبیرهای گوناگونی از پول را در ذهن جامعه ایجاد کرده است که با خوانش جوانان از مفهوم پول، شغل، کار، روحانیت، و درون‌مایه‌های دینی تناسب ندارد. همچنین، سیاست در سطح کلان، بسترهایی را برای کسب پول ایجاد می‌کند که ممکن است، اخلاق را قربانی کند. این روایت‌های فهم‌شده، ورای قضاوت درباره آن، برگرفته از درکی است که نسل جوان با آن زندگی می‌کند.

اگرچه نتایج این پژوهش، دچار محدودیت‌های پژوهش‌های کیفی، از جمله تعمیم‌پذیری، است، اما می‌تواند نمونه قابل‌تأملی از درک فرهنگی پول باشد. این روایت از پول، اهمیت بازخوانی مواضع خانوادگی و دین، سیاست، و رسانه را به یک ضرورت تبدیل می‌کند؛ نظام‌های اخلاقی، ناگزیر، در جامعه‌ای قابل‌تحقق هستند که از ظرفیت عمل جامعه فراتر نروند؛ تبدیل شدن اخلاق به آرمان و شعار اجتماعی، حاصل عملکرد مادی‌گرایانه نهادهای اجتماعی است.

منابع

- امینی، علیرضا؛ و سماواتی، عباس (۱۳۸۶). موضوع‌شناسی پول و جایگاه آن در احکام فقهی کاهش ارزش پول. دوفصلنامه جستارهای اقتصادی، ۴(۸)، ۱۵۹-۱۲۲.
- بخشی دستجردی، رسول؛ طالب باغبانی، محمدرضا؛ مجاهدی موخر، محمدمهدی؛ و احمدنیا، محمدصالح (۱۳۹۸). نگرش پویایی سیستم به اثر خلق پول بانکی بر تورم در اقتصاد ایران. پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی، ۲۷(۸۹)، ۹۷-۱۳۵.
- جهانگیری‌راد، مصطفی؛ مرفوع، محمد؛ و سلیمی، محمدجواد (۱۳۹۳). بررسی رفتار گروهی سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار تهران. مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۱(۴۲)، ۱۵۶-۱۳۹.
- حسینی، سیدصفدر؛ شهبازی، حبیب؛ و جهانگرد، حلیمه (۱۳۸۹). پیش‌بینی تقاضای پول در افق ۱۴۰۴ در ایران (کاربرد الگوهای سری زمانی)، پژوهشنامه اقتصادی، ۱۰(۳)، ۸۶-۶۷.
- حنطه، مهدی؛ عسگری، منوچهر؛ و ختایی، محمود (۱۳۹۷). بررسی پدیده خنثایی پول در اقتصاد ایران. اقتصاد مالی (اقتصاد مالی و توسعه)، ۱۲(۴۲)، ۷۴-۴۷.
- خلعت‌بری، فیروزه (۱۳۷۹). پیوند ارزش پول ملی با آزادی، عدالت و رفاه اجتماعی. تأمین اجتماعی، ۲(۲)، ۵۸-۸۳.
- زیمل گنورگ (۱۳۹۷). فلسفه پول (مترجم: شهناز مسمی پرست). تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه.
- صالح‌نژاد، سیدحسین؛ و فراهی، مانا (۱۳۹۳). مطالعه الگوهای رفتاری سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار تهران. سومین همایش ملی سالیانه علوم مدیریت نوین، ۱۳۹۳، استان گلستان، شهر گرگان، ایران.
- طاهری، علیشیر؛ پیروز، پیمان؛ و زارع، شکوفه (۱۳۹۶). حسابداری ذهنی و اشتباهاتی بزرگ در مورد پول. شبک، ۱۶(۱)، ۷۲-۵۹.
- عبدالرحیمیان، محمدحسین؛ ترابی، تقی؛ صادقی شریف، سیدجلال؛ و دارابی، رویا (۱۳۹۷). ارزیابی الگوی رفتاری تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران حقیقی در بورس اوراق بهادار تهران. دانش سرمایه‌گذاری، ۷(۲۶)، ۱۱۳-۱۲۹.
- علیرضانژاد، سهیلا؛ و خاکپور، سحر (۱۳۹۴). تحلیل جنسیتی هزینه‌کرد و پس‌انداز پول در خانواده‌های تهرانی زن در توسعه و سیاست. پژوهش زنان، ۱۳(۲)، ۱۷۰-۱۵۱.
- فلاحتی، علی؛ سهیلی، کیومرث؛ و صادقی‌نسب، شبنم (۱۳۹۶). درون‌زایی پول در ایران و پیامدهای آن. اقتصاد پولی، مالی (دانش و توسعه)، ۲۴(۱۳)، ۲۱-۱.

فتاحی، سحر (۱۳۹۸). اختلالات پولی و مالی، نگرش و اضطراب پول؛ مؤلفه‌های اثرگذار بر فرهنگ پولی و اقتصادی جامعه. ماهنامه تخصصی مدیریت تدبیر، ۳۰(۳۱۴)، ۶۰-۶۳.

قانع، احمدعلی (۱۳۹۸). بررسی مشروعیت اجاره پول، مطالعات اقتصاد اسلامی، ۱۲(۱)، ۲۵۴-۲۳۳.

گل پرور، محسن؛ و عریضی سامانی، سیدعلیرضا (۱۳۸۷). نقش جهت‌گیری‌های ارزشی و علاقه به پول بر باور به عدالت دنیا. اخلاق در علوم و فناوری، ۳(۲-۱)، ۱۱۵-۱۲۴.

محمدی، شاپور؛ راعی، رضا؛ قالیباف اصل، سیدحسن؛ و گل ارضی، غلامحسین (۱۳۸۹). تجزیه و تحلیل رفتار جمعی سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار تهران با استفاده از مدل فضای حالت. پژوهش‌های حسابداری مالی، ۲(۲)، ۶۰-۴۹.

هاتفی مجومرد، مجید؛ جلالی، ام‌البنین؛ و کفیری، علیرضا (۱۳۹۸). تخمین تابع تقاضای پول ایران با تأکید بر آستانه نرخ سپرده‌های بانکی: رویکرد خودرگرسیون انتقال ملایم. پژوهش‌های اقتصادی ایران، ۲۴(۷۸)، ۱۹۳-۱۶۳.

Alshamsi, A., & Andras, P. (2019). User perception of Bitcoin usability and security across novice users. *International Journal of Human-Computer Studies*, 126, 94-110.

Altin, H. (2020). Efficient Market Hypothesis for Islamic Capital Markets. In *Handbook of Research on Theory and Practice of Global Islamic Finance* (pp. 489-523). IGI Global.

Carcillo, S. & Königs, S. (2015). *Neet youth in the aftermath of the crisis: Challenges and policies*. New York: SSRN.

Darby, R. R. (2019). A network-based response to the two-factor theory of delusion formation. *Cognitive Neuropsychiatry*, 24(3), 178-182.

Frisby, D. & Featherstone, M. (2000). Simmel on culture. *The Germanic Review: Washington*, 75(1), 84-96.

Furnham, A., Wilson, E., & Telford, K. (2012). The meaning of money: The validation of a short money-types measure. *Personality and Individual Differences*, 52(6), 707-711.

Grijalva, J. A. (2010). *Exploring Cultural Finance: A Phenomenological Approach to Comparative Cultural Perceptions of Money in Mexico*. Northcentral University.

Harrison, L. E. & Samuel, P. (2001). Huntington (comps). *Culture Matters: How Valúes Shape Human Progress*.

Fidolini, V. (2021). Forms of Capitalism in Simmel. *Forms of Capitalism in Simmel*. Milan: Vita Pub.

Hemmings, A. (2002). Youth culture of hostility: Discourses of money, respect, and difference. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 15(3), 291-307.

Johansson, A., & Götestam, K. G. (2003). Gambling and problematic gambling with money among Norwegian youth (12-18 years). *Nordic Journal of Psychiatry*, 57(4), 317-321.

- Khan, J., & Craig-Lees, M. (2009). 'Cashless' transactions: perceptions of money in mobile payments. *International Business and Economics Review*, 1(1), 215-230.
- Kitayama, S., Mesquita, B., & Karasawa, M. (2006). Cultural affordances and emotional experience: socially engaging and disengaging emotions in Japan and the United States. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91(5), 890-910.
- Marten, L., & Kula, N. C. (2008). Meanings of money: national identity and the semantics of currency in Zambia and Tanzania. *Journal of African Cultural Studies*, 20(2), 183-198.
- Matsumoto, D., & Juang, L. (2016). *Culture and Psychology*. Nelson Education.
- Merkle, C. (2007). Emotion and finance: An underdisciplinary approach to the impact of emotions on financial decision making. New York: SSRN.
- Mishkin, F. S. (2007). *The Economics of Money, Banking, and Financial Markets*. Boston: Addison Wesley.
- Mitchell, T. R., & Mickel, A. E. (1999). The meaning of money: An individual-difference perspective. *Academy of Management Review*, 24(3), 568-578.
- Newman, R. P. Smith, S. M. & Murphy, R. (2000). A matter of money: The cost and financing of youth development. *Youth Development: Issues, Challenges and Directions*, 26(8), 82-124.
- OECD, P. S. E. (2016). Society at a Glance. *Organisation for Economic Co-operation and Development*. 5(12), 1-3.
- Peterson, R. L. (2005). The neuroscience of investing: fMRI of the reward system. *Brain Research Bulletin*, 67(5), 391-397.
- Pittman, K. Irby, M. & Ferber, T. (2001). Unfinished business: Further reflections on a decade of promoting youth development. *Trends in Youth Development* (pp. 3-50). Springer, Boston, MA.
- Plenty, S., & Mood, C. (2016). Money, peers and parents: social and economic aspects of inequality in youth wellbeing. *Journal of Youth and Adolescence*, 45(7), 1294-1308.
- Prechter, R. R. (1999). *The Wave Principle of Human Social Behavior and the New Science of Socionomics* (Vol. 1). New Classics Library.
- Reuter, C. H. (2011). A survey of 'culture and finance. *Finance*, 32(1), 75-152.
- Reyes, R. L. (2006). *The Psychological Meanings of Money* (Unpublished doctoral dissertation), International University, California School of Professional Psychology, San Diego.
- Shefrin, H. (2007). How the disposition effect and momentum impact investment professionals. *Journal of Investment Consulting*, 8(2), 68-79.
- Tang, T. L. P. (2010). Money, the meaning of money, management, spirituality, and religion. *Journal of Management, Spirituality and Religion*, 7(2), 173-189.
- Thaler, R. H. (Ed). (2005). *Advances in Behavioral Finance* (Vol. 2). Princeton University Press.

- Tsai, J. L. Knutson, B. & Fung, H. H. (2006). Cultural variation in affect valuation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(2), 288.
- Uchida, Y. Kitayama, S. Mesquita, B. Reyes, J. A. S. & Morling, B. (2008). Is perceived emotional support beneficial? Well-being and health in independent and interdependent cultures. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34(6), 741-754.
- Weatherford, J. (2009). *The History of Money*. Currency.
- Zaleskiewicz, T., Gasiorowska, A., & Vohs, K. D. (2017). The psychological meaning of money. *Economic Psychology*, 12(8), 105-122.
- Zelizer, V. A. (2010). 5. The Social Meaning of Money. "Special Monies". In *Economic Lives* (pp. 93-127). Princeton University Press.

